

Tasarım yoluyla araştırma bağlamında grafik tasarım açısından kuş cenneti milli parkına bakmak*

Looking at bird paradise national park from a graphic design perspective in the context of research through design

Gönderim Tarihi / Received: 12.06.2024

Kabul Tarihi / Accepted: 22.10.2024

Doi: [10.31795/baunsobed.1500128](https://doi.org/10.31795/baunsobed.1500128)

Aylin GÜNGÖR¹

ÖZ: Bu araştırma makalesinde, tasarım yoluyla araştırma yaklaşımının grafik tasarım uygulamaları çerçevesinde Kuş Cenneti Milli Parkı'yla nasıl bütünleştirilebileceği incelenmektedir. İçinde barındırdığı türlü hayvanlar ve bitki örtüsüyle araştırmacılara doğal bir fauna sunan Kuş Cenneti Milli Parkı, bugüne kadar literatürde zoolojiden kuş ornitolojisine, kültür ekolojisinden turizme kadar pek çok disiplin üzerine akademik çalışma yapılmasına olanak tanımıştır. Bu bağlamda, parkın görsel kimliğinin daha çağdaş bir şekilde yorumlanması için grafik tasarım olanaklarının geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla makalede parkın doğal güzelliklerini ve ekosistemini tanıtmak amacıyla yaratılan grafik ürünlerin (logo, afiş tasarımı, illüstrasyon vb.) tasarım süreci Dieter Rams'ın iyi tasarım prensipleri ve temel tasarım ilkeleri kapsamında çözümlenerek tasarım yoluyla araştırma bağlamında yorumlanmıştır. Tasarım yoluyla araştırma modelinde, bilgiler uygulamalı bir ürünle desteklenerek problem olan sorunun cevabı aranmaktadır. İşte tüm bu bilgilerden yola çıkarak bu araştırmada tasarım yoluyla araştırma modeli kapsamında şu sorunun cevabı aranmaya çalışılacaktır: "Kuş Cenneti Milli Parkının grafik tasarım bağlamında görsel olanakları nasıl geliştirilebilir?". Bu kapsamda öncelikle milli parkta saha ve gözlem çalışmaları yapılmış sonrasında burayı ziyaret eden kişilere yönelik yenilenen görsel imaj üzerinden tasarım ürünleri oluşturularak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak araştırma sonucunda üretilen güncel tasarımların, gelen ziyaretçilerin parkla olan ilişkisini güçlendirmesi ve daha sonraki sürelerde tekrar ziyaret etme olasılığını artırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Grafik tasarım, Kuş cenneti milli parkı, Tasarım yoluyla araştırma, Dieter rams, Temel tasarım ilkeleri.

ABSTRACT: This research article examines how the research-by-design approach can be integrated into the Bird Paradise National Park within the framework of graphic design applications. Bird Paradise National Park, which offers researchers a natural fauna with its various animals and flora, has provided opportunities for academic studies on many disciplines from zoology to bird ornithology, from cultural ecology to tourism. In this context, the need to develop graphic design opportunities for a more contemporary interpretation of the park's visual identity emerges. Therefore, in this article, the design process of graphic products (logo, poster design, illustration, etc.) created to promote the park's natural beauties and ecosystem is analyzed within the scope of Dieter Rams' good design principles and basic design principles and interpreted within the context of research-by-design. In the research-by-design model, the information is supported by an applied product and the answer to the problematic question is sought. Based on all this information, the answer to the following question will be sought within the scope of the research-by-design model in this research: "How can the visual opportunities of Bird Paradise National Park be developed in the context of graphic design?" Within this scope, firstly, field and observation studies were conducted in the national park and then design products were created based on the renewed visual image for the visitors and examined in detail. It is expected that the current designs produced as a result of the research based on all this information will strengthen the relationship of the visitors with the park and increase the likelihood of repeat visits in the future.

Keywords: Graphic design, Bird paradise national park, Research through design, Dieter rams, Basic design principle.

* Bu çalışma, Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Birimi tarafından desteklenerek 2023/209 numaralı proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

¹ Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi/Grafik Sanatlar Bölümü/ aylin.gungor@balikesir.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8204-2092>

EXTENDED ABSTRACT

Bird Paradise National Park is an important ecosystem area that offers scientific research opportunities with its rich natural diversity and numerous animal and plant species. Thanks to academic studies conducted in many disciplines such as zoology, ornithology, cultural ecology and tourism, this park has become a focus of attention at national and international levels. However, it is seen that the park has not achieved the desired attraction center feature and has encountered some problems. Especially in the Manyas region, problems experienced with villagers, insufficient economic support, environmental pollution, limited state resources and lack of promotion are among the main factors affecting this situation. This study aims to conduct a research on how the visual possibilities of Bird Paradise National Park can be improved in the context of graphic design. In this direction, it was decided to use the research model through design in questioning the graphic elements created in the project. As a result of the observations and field research conducted within the scope of the study, it was determined that more contemporary and design-oriented solutions should be produced instead of existing graphic products such as logos, posters and illustrations. The fact that the renewed visual image is based on a holistic graphic design approach by considering environmental, social and cultural dimensions for tourists, researchers and the general public visiting the park is also among the basic findings of this study. It is thought that the holistic graphic design approach will strengthen the interaction with the society. In this context, the inclusion of the people living in the park area and the employees in the process will contribute to the graphic design processes becoming more compatible with socio-cultural dynamics. As a result, it is expected that the current designs produced will strengthen the visual identity of the park, increase the relationship of visitors with the park and encourage future visits. This study offers strategic design suggestions for the Bird Paradise National Park, where nature and people are intertwined, to gain a sustainable brand value and prepares the ground for the protection and promotion of the park. The findings obtained are a reference for future studies and aim to contribute to the strengthening of the protection and promotion of natural assets.

Literature review

Although Bird Paradise National Park has been a frequent destination for researchers from past to present, it has not received the desired attention from local and foreign tourists. Indeed, Bird Paradise National Park, which offers a wide living space with both animals and natural vegetation, has provided the opportunity for academic research in many disciplines from bird ornithology to zoology, from cultural ecology to tourism and even geography. Especially if the region does not become a center of attraction; it can be thought that the problems experienced regarding local rights, environmental pollution, inadequacy of state opportunities, economic difficulties, lack of visual promotion and advertising are the reasons. For example; İnci Eviner made the following statement about the studies carried out in the field of design: "While conducting scientific and investigative research in design, we benefit from existing sources and documents by looking at previously made products and if we are lucky, we can create a brand new thing or product by making new additions to them" (Eviner, 2016: 9). Based on all this information, in this research, it is attempted to find answers to questions such as "How can the visual possibilities of Bird Paradise National Park be developed in the context of graphic design?", and "How can better productions be made than previous designs?" in order to discover brand new information in the context of the research model through design. For these purpose, it was deemed appropriate to limit the graphic design scope of the research article to corporate identity design, illustration and poster design.

Methodology

The document analysis method, which allows the collection, examination and questioning of numerous documents that are the primary sources of research data, was used as one of the basic methods of this study. In this context, literature review was first conducted, and theses, articles, reports and books written about the field were scanned. Then, field research and observations were made in the area where Bird Paradise National Park is located, and visual sources that could be seen in terms of graphic design were reached. Especially Bird Paradise National Park authorities and villagers were included in the research process, and it was aimed to be both a process and application-based research with the various information obtained from them. For this reason, workshops were organized in the context of graphic

design in Bird Paradise National Park within the scope of the study. However, it was concluded that the content analysis method, one of the qualitative research methods, would be more effective in visual interpretation for a study based on visual applications rather than theoretical data. The main purpose of content analysis is to reach concepts and contexts that will help analyze the researched data. It is doubtless that the content analysis method, which offers a more subjective perspective to researchers, leads to the emergence of different perspectives regarding the study. Therefore, since the study is based on visual art and design data, it was deemed appropriate to use the content analysis method. In addition, these products, which will be created in line with Dieter Rams' good design principles and basic design principles in the graphic design applications produced within the scope of the study, will be examined through design methodology.

Findings and discussion

Bird Paradise National Park is the most important wetland in Turkey with its nature and topography and stands out from other bird protection areas in many parts of the world with its naturalness. However, when other bird protection areas are examined internationally, it is seen that the design processes are carried out with very good graphic elements both institutionally and visually. This research has proven once again that bird protection areas abroad are more like zoos and that this natural treasure in our country should be protected more in terms of both living space and tourism. Therefore, Bird Paradise National Park, as a national value in our country, should not be seen as a place where only birds live or a region with fertile lands, advertising campaigns and architectural arrangements should be made to make this area more attractive by showing the necessary importance and sensitivity, and to integrate it with the village next to it in terms of graphic design. Street infographics, posters, billboards, illustrations telling the stories of birds, historical promotions aimed at introducing the country's tourism, and also animations about bird paradise will make this place more attractive for people and tourists. The Bird Paradise National Park, which is a national value of our country, should be shared with people worldwide by increasing its visibility as a universal value. This area, which is of great importance both with its existence and its story dating back to the Ottoman Empire, is like the summer or winter homes of migratory birds that they visit every year. Naturally, these arrangements and research should never harm them, and it is important to take precautions by bearing the creatures living here in mind and to carry out visual and graphic processes. Birds cannot be separated from this nature, and it is a sensitive issue that these processes should be carried out by taking into account the people living in this region. The designs applied for the Bird Paradise National Park should always be updated through the research model through design, and the value of this place should be transferred to future generations. In addition, designs should be produced within the scope of Dieter Rams' good design principles and basic design principles, and visual information should thus be carried into the future.

Results and recommendations

Bird Paradise National Park, one of the important points of Turkey for both botanists and bird ornithologists, is one of the areas where the relationship between humans and nature is carried out very well together. The fact that Turkey is rich in terms of wetlands and that birds pass through migration routes affect this situation. However, in this study, for the first time in the literature, Bird Paradise National Park has been examined in the context of graphic design based on research through design. Bird Paradise National Park, with its natural fauna from plants to animals and rich topography, contains graphic works that need to be examined visually, from historical coins to antique objects. A message is given to the target audiences by presenting visual communication through these graphic works and what serves as a bridge connecting the past and the present. Based on these graphic works, sample designs as suggestions have been prepared to visually strengthen Bird Paradise National Park. In this research, it is argued that graphic design should be within the scope of academic knowledge, history, theory and practical design experiences. In addition, the branding effect should be strengthened in order for graphic works to remain more effective in people's minds and visual memories. For this reason, the Bird Paradise National Park, which is a hidden treasure for Turkey, needs to be visualized and announced to humanity and protected as a national value by society. It has been concluded that every graphic research conducted Bird Paradise National Park cannot be evaluated independently of people, and in this context, a visual image should be created by including people in the process. Because this situation will affect the frequency of visitors to the park and their relationship with the park.

Giriş

Hem toplumsal hem de çevresel olarak günümüzde doğal alanların korunması, sürdürülebilir turizmin geliştirilebilmesi açısından büyük bir önem arz etmektedir. Zengin fauna ve flora çeşitliliğiyle Kuş Cenneti Milli Parkı, araştırmacılara mevcut doğal değerlerini keşfetme olanağı sunarken, aynı zamanda kültürel ve ekolojik bilince katkıda bulunma potansiyeline de sahiptir. Fakat parkın ulusal ve uluslararası arenada ulaşmak istediği cazibe merkezi olma özelliği henüz tam anlamıyla sağlanamamıştır. Bu durumu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır; yerel halk ile yaşanan sorunlar, ekonomik yetersizlikler, çevresel kirlilik ve reklam tanıtımda karşılaşılan sıkıntılar, bu sorunların başında gelmektedir. Bu araştırma makalesinde ortaya koyulmaya çalışılan sorun ise parkın görsel açıdan grafik tasarım unsurlarının günümüz çağdaş tasarımlarına göre yeniden yorumlanması ihtiyacıdır. Çünkü “grafik tasarım, fikirleri vurgular, seçimler yapar, fikirlerle eğlenir, gündend güne fikirleri yönlendirir” (Weil, 2011: 22). Dolayısıyla daha fazla ziyaretçiyi bu bölgeye çekebilmek ve bölgeyi görsel açıdan daha çekici hale getirmek için makalede Kuş Cenneti Milli Parkı'nın grafik tasarım perspektifinden değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Nitekim günümüz dünyasında meslek olarak grafik tasarımcı da, salt iyi bir görsel tasarlayan ya da izleyiciye mesajı bir şekilde ileten kişi değildir. Aynı zamanda grafik tasarım mesleği bugün; toplumsal konulardan kültüre, bir markanın tasarımının akılda kalmasından sağlıklı ambalaj tasarımları üretmeye, doğal alanların korunmasından hayvan haklarına dikkat çekilmesine kadar pek çok kampanya ile çevreyi korumaya yönelik işler tasarlanmasını da sağlayan bir disiplindir (Güngör, 2021:164). Tüm bu anlatılardan yola çıkılarak çalışmanın amacı, parkı ziyaret eden kişilerin görsel deneyimini güçlendirerek çevreye duyarlı, bilgilendirici ve toplumsal farkındalığı artıracak etkili tasarım stratejileri geliştirmektir. Bu bağlamda Kuş Cenneti Milli Parkı'nın görsel ve grafik dilinin geliştirilebilmesi için Dieter Rams'ın "iyi tasarım" ilkeleri üzerinden yola çıkılarak tasarımın temel ilkelerinin nasıl uygulanabileceği, parkın doğal ve kültürel değerlerinin nasıl daha etkili bir biçimde sunulabileceği ele alınmaya çalışılacaktır.

Başka bir deyişle Dieter Rams'ın, “tasarım bir teori veya felsefe değildir. Tasarım, sürekli değişen toplumsal koşullar altında gelişen pratik bir sanattır” sözünde de ifade ettiği gibi Kuş Cenneti Milli Parkı için yaratılacak grafik tasarım işlerinde de toplumu yönlendirecek modern işler uygulanacaktır (Aktaran Klemp, 2012: 70). Geçmişte milli parkta yapılan geleneksel grafik tasarım işleri yerine bu araştırmayla dokümantasyon ve grafik tasarım ilişkisi yeniden ve net bir şekilde kurularak makalenin örnekleminin sınırları üzerinden grafik tasarım disiplinine yönelik katkılar ortaya koyulacaktır. Bu bağlamda, Kuş Cenneti Milli Parkı'nın gelecekteki potansiyelinin artırılması ve sürdürülebilir turizm anlayışının yaygınlaştırılması amacıyla sağlam bir tasarım temeli yaratmak hedeflenmektedir. Zaten temel tasarımda, “tasar'ın (Türkçedeki design sözcüğünün karşılığı) oluşmasında bilgi, estetik bilgi (duyarlılık), teknik bilgi, teknolojik bilgi ve kullanımı yöntem ve kültürel birikimi oluşturabilmesi ve temel öğeleri yerleştirebilmesi için birikim ve yaşam biçimi önerir” (Civcir, 2015: vii). Bu düzenlemeler ile makalenin hem akademik literatüre hem de pratik uygulamalara katkıda bulunması amaçlanmaktadır. Böylece parkın çevresindeki toplulukların bilinçlendirilmesi ve parkın korunması için gerekli adımların atılması için bir yol haritası sunulabilecektir. Örneğin; geçmişten günümüze tasarım ile ilgili araştırmaların akademik literatüre aktarılması ve araştırma modeli geliştirilmesi genellikle zor olmuştur. “Bugün ise üç farklı tasarım araştırması modelinden söz edilmektedir. Bunlardan ilki tasarım için araştırma (research for design), bir tasarım projesi için yapılan ön araştırma için kullanılmaktadır. İkincisi ise tasarımın doğasına yönelik (research into design) tasarımın ne olduğu, tasarımcının nasıl çalıştığına yönelik bilişsel süreci içeren araştırmalardır. Üçüncüsü ise araştırma modeli ve tasarımla araştırma (research through design), tasarlama yönteminin, tasarlama pratiğinin de bir araştırma olarak kurgulanabileceği üzerine kuruludur” (Çoşkun, 2016: 94). Bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışmada da Dieter Rams'ın tasarım ilkeleri temel tasarım bağlamında yorumlanıp “research through design” araştırma modeli kapsamında, Kuş Cenneti Milli Parkı için üretilen yeni tasarımlar üzerinden konu açıklanmaya çalışılacaktır. Kuş Cenneti Milli Parkı'nın grafik tasarım açısından incelenebilmesi için öncelikle tarihsel süreci araştırılmalıdır. Bu nedenle çalışmanın literatür taraması kısmı **tarihi süreç, tasarım yoluyla araştırma** ve **grafik tasarım** alanını konu alan üç bölüme ayrılmıştır. Tarihi süreç bölümünde Kuş Cenneti Milli Parkı'nın geçmişten günümüze gelişimi anlatılmış, tasarım yoluyla araştırma bölümünde de konunun kavramsal çerçevesine değinilmiştir. Grafik tasarım bölümünde ise, Kuş Cenneti Milli Parkında yer alan grafik unsurlardan yola çıkarak **afiş, kurumsal kimlik tasarımı ve illüstrasyon** gibi üç uygulama alanı ile konu sınırlandırılmıştır. Ayrıca Kuş Cenneti Milli Parkını ziyaret

eden kişiler dışında orada yaşayan halkın da bilgilendirme ve yönlendirme sürecine dahil olmalarından dolayı grafik tasarım anlamında nasıl bir uygulamanın yapılabileceğinin görülmesi adına workshoplar düzenlenerek bölüm örnekler üzerinden anlatılmıştır. Doğal olarak literatürde Kuş Cenneti Milli Parkını grafik tasarım açısından ilk inceleyen araştırma olarak bu çalışmada, yenilenen tasarımların ziyaretçiler üzerinde daha pozitif etkiler bırakarak, milli parkı daha fazla ziyaret etme olasılıklarının artabileceği sonucu ön görülmektedir.

Literatür taraması

Tarihsel süreç içerisinde kuş cenneti milli parkı

Kuşlar ve pek çok hayvan türü için Palearktık ve Afrotropikal bölgeler arasındaki önemli göç yollarından birinin üzerinde yer alan Türkiye gerek bitki örtüsüyle gerekse sulak alanlarıyla araştırmacılar için doğal bir fauna alanı sunmaktadır. Özellikle günümüzde kuş ornitolojisinden zoolojiye, turizmden kültür ekolojisine kadar pek çok disiplinin araştırma merkezi haline dönüşen Kuş Cenneti Milli Parkı, salt insan ve doğa ilişkisinin görsel olgular aracılığıyla ele alınabileceği en iyi doğal laboratuvarlardan biridir. Türkiye’de insanların zihninde Kuş Cenneti deyince ilk düşündükleri yerlerden biri olan bu saha, 1938’de Almanya’dan gelen Curt Kosswig adında bir araştırmacı sayesinde keşfedilerek büyük emeklerle 1959 yılında milli park ilan edilmiştir (Arı, 2019: 184). Nitekim Curt Kosswig, “Türkiye’nin diğer göllerinde de fauna araştırmaları yapmaya devam etmesine rağmen Manyas Gölü’ne özel bir önem vererek buranın her bakımdan doğal bir **laboratuvar** olduğunu düşünmüştür” (Arı, 2021: 51). Görsel 1’de yer alan Curt Kosswig, Manyas Gölüne olan hayranlığını şu sözlerle dile getirmiştir:

“1938 senesi mart ayı sonlarına doğru yalnız haritadan tanıdığım Manyas Gölüne gitmek üzere Ülgen Vapuru ile yola çıktık. Daha sonra bir tatar arabası tutarak yola devam ettik. Yoldaki son yokuşu geçtikten sonra göl parlayan kurşunu renkte büyük bir ayna gibi önümüze çıktı. Bize ne gibi yeni malumat vereceğini ve ne gibi bilmeceler göstereceğini onu gördüğümüz ilk anda kestirememiştik. Bugün beşinci defa olarak bu fevkalade gölü ziyaret ettikten sonra da gölün hayvanları hakkında bir rapor yazacak değilim. Bu işi başka bir yazıya bırakmak istiyorum. Fakat Manyas gölünün hususi bir ziyeti ve hiç şüphe yok Türkiye’de eşine rastlanmayacak ve ihtimal böyle bir güzellikte dünyanın başka yerlerinde bile nadir olan o gül kenarındaki kuş cenneti hakkında bazı hakikatleri tasvir etmek istiyorum” (Kosswig, 1950: 59).

Görsel 1: Curt kosswig.

Kaynak: (Bandırmamaşet.com, 15.09.2015)

Marmara Denizinin güneydoğu kıyıları ile Balıkesir’e yakın olan Manyas Gölü, buradaki canlılar olan yabani ve göçmen kuşların, balıkların doğal yaşam alanıdır. Ayrıca bilindiği üzere Manyas Gölü gibi sulak alanlar, bereketli toprakları içerisinde barındırmasından dolayı tarımsal sulamanın kolaylıkla yapıldığı ve sanayileşmenin hızla yayıldığı bölgeler olmaktadır. Bu yüzden Manyas Gölünü korumak amacıyla Ramsar sözleşmesi 1971 yılında imzalanmıştır. Değerli sulak sahaların öneminin ve fonksiyonunun kavranamaması sonucunda kaybolmak üzere olduğunun dünya insanlarına duyurulması ve tüm odayın bu alana çekilmesi için yapılan yazılı anlaşmalardan biri Ramsar Sözleşmesidir (Gürlük, 2006: 19). Dolayısıyla “Ramsar sözleşmesi kapsamında bu alanların korunması ve iyileştirilmesi amacıyla “Entegre Sulak Alan Yönetim Planları” gibi eylemler hayata geçirilmiştir” (Gürlük ve Rehber, 2008: 1350). Manyas Gölünün su ekolojisinin ötrofikasyona uğramaması için de sonrasında pek çok çalışma yapılmıştır. Bunun için “sulak alanlar aynı zamanda A tipi Diploma (1976) ile Avrupa Topluluğu’nun korunması altındadır. Bu banyo koşullarına uygun birinci sınıf su kalitesini temsil eder ve iyi belirlenmiş kriterlere göre periyodik olarak yenilenmektedir” (Karafistan, 2013: 306). Fakat 2001 yılında Texas’ta ele aldığı doktora teziyle Prof. Dr. Yılmaz Arı, Manyas Gölünün ekosistemlerini koruyan programların bazı sebeplerden ötürü başarısız olduğunu da belirtmiştir. “Birincisi, korumanın daha çok bir sosyal bilim hâline gelme eğilimine rağmen Türkiye’de koruma hâlâ bir fiziki/biyolojik

bilimdir. ikincisi ise yerel hakla uygun istişare ve iletişim eksikliği, sulak alanların birden fazla yöneticisi arasındaki iletişimsizlik ...” gibi çeşitli sorunları vurgulamıştır (Arı, 2001: xi). Literatürde ilk olarak kültür ekolojisi kavramı üzerinden Manyas Gölünü ve insan ilişkisine dikkat çeken araştırmacı olan Prof. Dr. Yılmaz Arı, ekolojik dengenin bozulmasının en çok yöre halkını etkilediğini belirterek bütün canlılarla birlikte ekosistemin içerisinde yer alan insanların da koruma etkinliklerine dâhil edilerek bütüncül bir yaklaşımla uygulamaların yapılması gerektiğini söylemiştir (Arı, 2003b: 92). Bu nedenle Manyas Gölü ya da Kuş Cenneti Milli Parkı üzerine yapılan araştırmaların kuşlar ve diğer canlılar dışında her zaman insan odaklı ve yöre halkını da içine katarak ele alınması gerekliliği bu çalışmada da üstünde durulan konulardandır. Böylece içinde yaşayan türlü canlılarla birlikte Manyas Gölünün, o bölgede 13 köyde bulunan on binden fazla insan için geçimlerini sağladıkları yer olduğu unutulmamalıdır (Arı ve Arslan, 2007: 14). Tüm bu bilgilerin yanı sıra Kuş Cennetine Milli Parkına, Türk hükümeti Kosswig dışında 1967 yılında incelemelerde bulunması için Avrupa Konseyinden bir ornitolog görevlendirilmesini isteyerek David Lee’yi buraya atamıştır. Görsel 2’de de görüldüğü gibi David Lee’ye göre; parkı ziyaret eden kişilerin kuşları görebilmeleri adına bilgi merkezi, gözetleme kulesi, yürüyüş parkuru gibi kuruluş sisteminin projelendirilerek yapılması gerekmektedir (Arı, 2003a: 15).

Görsel 2: Kuş cenneti milli parkında yer alan gözlem kulesi, yürüyüş yolu, 2023

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024a)

Kuş Cenneti Milli Parkının, günümüzdeki planlaması bazı eksiklerine rağmen Kosswig ve Lee’nin isteklerine yakındır. Yılın her döneminde gidilip, gezilebilecek olan Kuş Cenneti, gözetleme kulesinden ziyaretçilerine kuşları izleyebilme imkânı sunmaktadır. Ayrıca “bugüne kadar yapılan gözlemler neticesinde göl ve çevresinde 266 kuş türü tespit edilmiştir. Bunlardan 22 tür bazı yıllar, 66 tür ise düzenli olarak her yıl kuluçkaya yatmaktadır (Çakır, 2008: 32). Curt Kosswig ve eşi Leonara Kosswig, sayesinde 1938’lerden 2024’e kadar geçen süreç içerisinde kuşlar için gerek ağaçlarda olsun gerekse bitki örtüsünden faydalanarak doğal kuluçkalama ortamı yaratılmış, göç eden kuşların izinin sürülebilmesi ve göç yollarının öğrenilebilmesi adına da halkalama işlemleri hâlâ yapılmaktadır. Bu durum üzerinde Leonara Kosswig’in katkıları büyüktür. Çünkü Munster Üniversitesinden mezun bir biyolog olan Leonara, kuş halkalama işlemlerini yöre halkından Kâşif Kan ve Ali Kızılay’la 1955 ile 1962 yılları arasında senelerce beraber yapmışlardır (Aktaran Arı, 2021: 54). Geçmişte Kuş Cennetine yakın köylerde oturan Kâşif Kan ve Ali Kızılay gibi köylüler, burayı kendi evleri gibi benimseyerek yıllarca korumuşlardır. Daha sonra ise özellikle 80’li ve 90’ yıllardan itibaren Manyas gölü etrafında yapılan yanlış tarım uygulamaları ve sanayileşme ile başlayan olumsuz süreç Kuş Cennetine verilen A sınıfı diplomanın 2001 yılında geri alınmasına neden olmuş fakat sonrasında ise gerekli şartların sağlanmasıyla diploma tekrar 2004 yılında geri verilmiştir. Günümüzde ise Kuş Cenneti Milli Parkı, içinde barındırdığı pek çok potansiyel araştırma alanı ile yerel halkın bu araştırma alanlarına ekoturizm anlayışıyla daha çok dâhil edildiği, reklam, tanıtım ve sosyal medya olanaklarının daha iyi kullanıldığı, kuş gözlemciliği ya da kuş fotoğrafçılığı gibi insanların ilgi alanlarına yönelik turizm fırsatlarının değerlendirilmesiyle birlikte daha çok kişinin buraya ziyaret etmesi sağlanmalıdır. Bu yüzden çalışmada öncelikle literatür taraması kısmında Kuş Cenneti Milli Parkının tarihsel süreci işlenerek bu yerin geçmiş ve gelecek noktasında öneminin anlaşılmasının sağlanması amaçlanmıştır. Zaten “literatür taraması, araştırma probleminin tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmasını ortaya koymalıdır” (Karasar, 2005, 183). Ayrıca literatür taraması bölümünde benzer örnekler incelenerek konunun kıyaslamaları yapılmalıdır. Bu sebeple Balıkesir ili dışında hem Türkiye’de hem de uluslararası açıdan dünyanın pek çok şehrinde araştırma kapsamında başka Kuş Cennetlerinin de olduğu saptanmıştır. Örneğin Görsel 3’te de görüldüğü üzere 2023 yılında Singapur’un Mandai şehrinde kurulan Mandai Bird Paradise Parkı gerek kurumsal kimlik tasarımıyla gerekse görsel algısıyla bütün ziyaretçilerin ilgi odağı olmayı başarmış dünyanın sayılı kuş cenneti parklarından. Daha öncesinde “Jurong Bird Park” olarak

adlandırılan park, logosundan web sitesine, yönlendirme grafiklerinden renklerine, ziyaretçilerine bütünsel bir görsel tasarım algısı sunmaktadır. Mandai Bird Paradise Parkında gerek yönlendirme grafiklerinden logosuna gerekse kullanılan renklerden illüstrasyonlarına çağdaş bir grafik dil kurularak günümüz tasarım anlayışına hitap eden bir görsel tasarım anlayışı sergilenmiştir. Fakat ülkemize ait Balıkesir ili sınırları içerisinde bulunan Kuş Cenneti Milli Parkında ise geleneksel ve günümüze hitap etmeyen bir grafik tasarım algısı bulunmaktadır. Sonuç olarak bütün bu anlatılan bilgilerden ve literatür taramasından yola çıkılarak bu çalışmada Balıkesir ilinde yer alan Kuş Cenneti Milli Parkı grafik tasarım açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Görsel 3: Mandai bird paradise kurumsal kimlik tasarımı ve bilgilendirme grafikleri.

Kaynak: (Meinblogland.blogspot.com, 23.07.2016) (Wikipedia.org, 03.02.2024)

Tasarım yoluyla araştırma: kavramsal çerçeve ve uygulama alanları üzerine

Yaratıcı projelerin ve tasarım uygulamalarının sorgulanarak incelenmesini ele alan tasarım yoluyla araştırma modeli, disiplinler arası yönüyle çoğu araştırmada kullanılan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda tasarımın hem estetik hem de işlevsel boyutu bir araştırma sorusu üzerinden geliştirilerek uygulama tabanlı projelerde süreç ve çıktının aynı düzeyde önemli olduğunun vurgusu yapılmaktadır. “Tasarım Yoluyla Araştırma (RtD), tasarım faaliyetlerinin bilginin üretilmesinde önemli bir rol oynadığı bir araştırma yapma biçimini [de] ifade e[tmektedir]” (Boon, Baha, Singh, Wegener ve Rozendal, 2020: 139). Bu yüzden genellikle uygulamalı bir disiplin olarak kabul gören tasarım yoluyla araştırma, tasarım süreçlerinin detaylı bir şekilde ele alınıp öğrenilmesini amaçlamaktadır. “Tasarım yoluyla araştırmanın en önemli yönü, daha geniş bir bağlamda bir açıklama veya teoriyi [uygulama kapsamında] sunmaya çalışmasıdır” (Frankel ve Racine, 2010: 6). İlk olarak 1960’larda ortaya çıkan tasarım yoluyla araştırma kavramı, tasarımın sorgulamalara dayanan bir kendini keşfetme aracı olduğunu da belirtmiştir (Buchanan, 1992). Richard Buchanan’ın “Wicked Problems in Design Thinking” adlı makalesinde belirttiği gibi (1992), tasarımın karmaşık problemleri çözme yeteneğini vurgulayarak, onun sadece estetik bir sonuç üretmekten öte olduğunu söylemiştir.

Tasarım yoluyla araştırma kavramı, 1970 ve 1980’lere gelindiğinde sistematikleşerek gözleme dayalı bir süreç içerisine girmiştir. Tasarım yoluyla araştırmanın bir tasarımcı için en önemli özelliklerinden biri, tasarımın ya da uygulamanın problem çözme aşamasında tıpkı bir deney yapıyor gibi ele alınmasıdır (Frayling, 1993). Dolayısıyla bu araştırma makalesinde de “tasarım yoluyla araştırma fikri, uygulamadan türetilen genel bir öğrenme/tasarım yapısına dayanır” (Wolfgang, 2007: 1375). Örneğin; bir markayı kendi kurumsal kimlik tasarımını yeniden tasarlayacağını düşünelim. Bunun için marka öncelikle çeşitli logo önerileri geliştirerek bunları ofisindeki tasarım bölümüne sunacaktır. Bu tasarım ofisindeki kişilerde odak grup çalışması ile en doğru tasarımı seçmeye çalışacaklardır. İşte bu araştırma makalesinin uygulama kısmında da afiş, illüstrasyon ve kurumsal kimlik kılavuzu önerileri geliştirilerek Kuş Cenneti Milli Parkını ziyaret edenlerin sayısının artırılması hedeflenerek odak grupları dönütünü alabilmek için sürece milli park çalışanları ve orada yaşayan halkta dahil edilmiştir. Böylece grafik tasarım disiplini etkili bir strateji geliştirilmesine öncülük eden tasarım yoluyla araştırma, uygulama

sonuçlarının daha etkili olmasını sağlayarak tasarım araştırmalarının yapılmasında katalizör görevi yapmaktadır. Tasarımcıların yaratıcı yönünün gelişmesine olanak tanıyan tasarım yoluyla araştırma, tasarımın düşünsel, estetik ve sosyal yanını da üretim sürecine katarak toplumsal sorunların, sürdürülebilir yaklaşımların çevreye uygulanmasında farklı bakış açılarının yakalanmasını sağlar. Örneğin; tasarım eğitimi sırasında birçok öğrenci araştırma sürecini atlayarak hemen bilgisayarda üretim sürecine geçmekte, doğal olarak bu durum özgün işlerin üretilmemesini sağlamaktadır. Oysaki öncelikle öğrenciler, yapacak olacakları çalışmayı detaylı bir şekilde araştırarak yapım aşmasına başlasalar daha farklı ve özgün tasarımların ortaya çıkacağı açıktır. Bu bağlamda “tasarım ve araştırma eylemleri birbirinden kopuk olarak değerlendirilmeden birbiriyle ilişki içerisinde” yürütülmelidir (Aktaran Uzunkaya, 2021: 41). Sonuç olarak uygulamalı ve kuramsal bilginin harmanlandığı bir metodoloji olarak tasarım yoluyla araştırma, tasarımcıların yaptıkları ürünleri belli bir kapsam doğrultusunda sorgulayabilmelerini sağlamaktadır. Bu yüzden tasarım yoluyla araştırmanın uygulanabilmesi öncelikle Kuş Cenneti Milli Parkının grafik tasarım açısından incelenmesi gerekmektedir.

Kuş cennetinin grafik tasarım açısından değerlendirilmesi

Çoğu araştırmada Kuş Cennetinin varlığı eski uygarlıklardan Osmanlı Devleti'nin kökenine kadar dayandırılmaktadır. Manyas'ın yıllar geçtikçe değişen topoğrafyası Kuş Cennetinin sınırlarının da tarihte zaman zaman sorgulanmasına neden olmuştur. Zaten şehrin yapısının ortaya çıkmasında iklim, jeoloji ve çevre gibi tamamlayıcı yapıların; termal kaynaklar, kıyı turizmi, Kaz Dağları Milli Parkı ve Kuş Cenneti Milli parkı gibi doğal cazibe merkezileri topoğrafyayla alakalıdır (Aliagaoglu ve Miroglu, 2020: 382). Nitekim Kuş Cennetinin doğal çekiciliği ve sulak alan olması geçmişte Don kazakları, gibi başka kültürlerin de buradan etkilenmesinde kilit rol oynamıştır. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki sulak alanlar incelendiğinde de “çevrelerinde arkeolojik alanlar barındırmakta ve insanlığın somut olmayan kültürel mirasının bir kısmı bu alanlarda bulunmaktadır” (Arı, 2021: 17). Bu yüzden Manyas gölü çevresinde de Daskyleion adında bir antik kent 1952 yılında Kurt Bittel tarafından keşfedilmiştir. Hatta bazı akademik araştırmacılara göre; “*Daskylitis / Daskylia Gölü* günümüz *Manyas Gölü* ile özdeşleştirilmektedir” (Sarıkaya, 2018: 11). Kurt Bittel, bandırma ve köyleri çevresinde kuş gölü ile daskyleion'un yerini doğruladıktan sonra, Ekrem Akurgal'da bu çevrelerde 1954 yılında kazı araştırmaları yapmıştır (Bakır, 2003: 6).

Tarihsel kayıtlar, “Dascylum'un komşusu olan Dascylitis adında bir gölün varlığını bildirmektedir. Bugün onun yokluğu, gölün o zamandan beri kurduğu ve yok olduğu varsayımına yol açacaktır. J.AR. Munro bu fikre karşı çıktı ve olası bir aday olarak, daha iç kesimlerde bulunan bugünkü *Manyas Gölü'ne* işaret etti ve şehrin güneydoğu kıyısında bir yerde, yani modern köy ergilinin hemen yakınında yer aldığını öne sürdü” (Abe, 2012: 3). Üstelik “Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde Karesi sancağı olarak bilinen bölgede yer alan Manyas, stratejik öneme sahip olmakla birlikte ekonomisi de tarım, hayvancılık ve balıkçılığa dayanmaktadır” (Yılmaz, Kıyanç ve Sivrioğlu, 2022: 13). Bu yüzden Prof. Dr. Yılmaz Arı, Kuş Cenneti Milli Parkının doğa koruma ilkeleri doğrultusunda korunduğunu belirterek “Doğa korumada biyoçeşitliliği korumadan biyokültürel çeşitliliği korumaya doğru bir paradigma değişimi yaşandığını ve kültürel mirasında biyoçeşitlilik gibi korunmasını gerektiğini” söylemiştir (Arı, Kıyanç ve Sivrioğlu, 2022: 35).

Ayrıca eski kaynaklar araştırıldığında “Bölgeye Roma ve Bizans dönemlerinde cennet anlamına gelen “**Paradeisos**” adı da verilmiştir” (Koptu, 2019: 98). “Paradeisos kelime anlamıyla persçe “pairidaoza” kelimesinden eski Yunanca'ya Paradeiosos olarak geçmiş ve bugünkü batı dillerinde de benzer şekilde sözcüklerle anılan “*bir kralın ya da devlet büyüğünün sahip olduğu, onun resmen kurduğu, bakımını üstlendiği, etrafı çevrili park*” anlamına gelmektedir (Bakır, 2003: 10). İşte bu bilgilerden yola çıkarak gerek Daskyleion antik kentinde olsun gerekse yapılan araştırmalarda, Kuş Cenneti Milli Parkı hakkında görsel olarak ikna edici ve akılda kalıcı grafik yapıtlar bulunmaya çalışılmıştır. Bu yapıtlar hem tarihin okunmasını sağlamış hem de geleceğe ışık tutarak görsel bir mesajın günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Örneğin; Görsel 4'te Daskyleion Antik Kentinden çıkarılan tarihi paralarda, Manyas Kuş

² Bu araştırma makalesinde grafik yapıtlar terimi Kuş Cenneti çevresindeki antik kentlerden bulunan ürünlerin görsel ifade sürecini tanımlayan bir kavram olarak ele alınmıştır.

Cenneti Milli Parkına gelen göçmen kuşların görüntülerinin olduğu görülmektedir. Böylece bu grafik yapıntılar aracılığıyla, Kuş Cennetinin varlığı kanıtlanarak tarihi bir görsel kültür okuması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Görsel 4: Daskyleion antin kentinden çıkarılan tarihi paralar

Kaynak: (Balıkesir Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2011: 22)

Bu araştırma makalesinden de anlaşılacağı üzere aslında grafik tasarım araştırmalarının, güçlü bir tarihsel boyutu vardır. Dolayısıyla grafik tasarım araştırmaları, bazen “kültür tarihi” veya “görsel kültür” olarak tanımlanıp hedef kitleye/izleyiciye görsel bir iletişimde sağlamaktadır. Sözlü ya da yazılı medyayı kullanarak topluma mesaj ulaştırmayı hedefleyen grafik tasarım, bu durumu grafik yapıntılar, estetik imgeler ve düşünsel kavramlar üzerinden gerçekleştirmektedir. “Entelektüel bir birikim ile anlatım dili geliştiren grafik tasarımcının toplumla daima paylaşmak istediği bir mesaj vardır. Bu mesaj fotoğraf, illüstrasyon, tipografi gibi yardımcı unsurlarla desteklenir. Böylece mesajın görsel iletişim dili topluma ulaşır” (Uslu, 2017: 13). Prof. Dr. Yılmaz Arı’nın çoğu araştırmasında Kuş Cenneti Milli Parkı ve yöre halkını/toplumu ayırmadan gerekli çalışmaların yapılmasını belirttiği gibi grafik tasarım okumaları da toplumdan ayırık nitelendirilemez. Bu nedenle bu çalışmada grafik unsurların hem topluma hem de araştırmacılara daha kolay ulaşması için grafik tasarım incelemeleri kurumsal kimlik, illüstrasyon, afiş tasarımı ile sınırlandırılmıştır. Bu incelemeler; toplumun **belleğine** kazınan bir **logodan, kuşları** tanımlamamıza sağlayan **bilimsel illüstrasyonlara** ya da Kuş Cenneti Milli Parkı’nın tanıtımında **görsel propaganda** olarak kullanılacak bir **afiş** kadar uzanmaktadır.

Görsel bellekten görsel hafıza kaydına: kuş cenneti kurumsal kimlik tasarımı önerisi

Bu çalışmada görsel bellek ve görsel hafıza kaydı, markalaşma bağlamında Kuş Cenneti Milli Parkı ve kurumsal kimlik tasarımı gibi iki araştırma akışı arasında köprü kurmaktadır. Çünkü ister özel bir şirket olsun ister bir marka, görsel açıdan ulusal ve evrensel varlıklarını sağlamlaştırmak için insanların görsel belleğine ya da hafızalarına yerleşmeleri gerekmektedir. Bunu sağlamak için de tasarımcılar ve yöneticiler, marka kimliklerinin anlam aktarımını formüle ederek hedef kitlenin görsel algısına dayalı işler üretmelidirler. Bu yüzden unutulmamalıdır ki “görsel algı, görsel düşünme ile aynı şeydir” (Arnheim, 2012: 28). Doğal olarak kurumsal kimlik tasarımı da hem yaratıcılık hem de özgünlük açısından insanların görsel belleğinde ve hafızasında algısal olarak daha kolay yer edinen tüm semboller ve grafik unsurları içerir. Böylece “kurumsal kimlik kavramı, içinde bulunduğumuz zaman ve gelişen teknolojinin de etkisiyle daha da önem kazanır hâle gelmiştir” (Kavram Güney, 2022: 32). Bir kurumsal kimlik tasarımı, kuruluşun/markanın tarihi kökleri ve kültürünü, gelecekteki beklentilerini, rakiplerinden ayırt edilen özellikleri gibi stratejik ve yapısal bileşenlerini de içermek zorundadır. Bugün çoğu kurumun kurumsal kimlik tasarımlarının, izleyicinin ya da hedef kitlelerin dikkatini pozitif veya negatif anlamda kolayca etkileyebilme potansiyeli vardır (Seden Meral, 2011: 2). Dolayısıyla görsel kimliğin, bir marka olarak değerlendirilmesi tıpkı insanlar gibi ona kişilik katılması ve anlamlandırılması yoluyla da gerçekleştirilebilir. Bu nedenle yeni bir kurumsal kimlik tasarımı, ne kadar güçlü olursa olsun, bir markanın baştan yaratılmasına bağlı olarak hedef kitleye yönelik bütünleşmiş bir yaklaşımın parçası olmalıdır. Ayrıca “en iyi tasarımcılar, durağanlığın kurumsal kimliği öldürdüğünü bilirler” (Heller ve Vienne, 2022: 79). Hiç kuşkusuz Kuş Cenneti Milli Parkı için örnek olarak hazırlanan kurumsal kimlik kılavuzunda da Kuş Cennetinin istenilen cazibe merkezi olması ve durağanlığının

kırılması hedeflenerek tasarımlar yeniden çağın koşullarına göre güncellenmiştir. Örneğin; Görsel 5’de logonun yaratımında, öncelikle kuş cenneti adından yola çıkılarak görsel algının anlamı desteklemesi amaçlanmıştır. Bu yüzden kuşların her yıl göç ettiği, barındığı ve üretim merkezi hâline geldiği bir bölge olarak tasarım sürecine başlanmıştır. Konum olarak doğa ve Manyas gölü ile iç içe olan Kuş Cenneti Milli Parkı, logo tasarımında da aynı çevresel yansımalar üzerinden yaratılmıştır (Görsel 5). Gölün vurgusu mavi, doğanın vurgusu ise sarı renk üzerinden verilmeye çalışılmıştır. Lacivert renk ile de kurumsal kimlik tasarımı bütünleştirilmiştir. Logo tasarımının çözümlenmesi ise şu şekilde düşünülmelidir: logonun hem illüstratif kısmı bulunmakta hem de tipografiye dayalı yazı kısmı bulunmaktadır. Yazı kısmında font olarak daha modern görünmesi adına serifsiz bir tipografi seçilerek Fruit Days fontuna karar verilmiştir. Öte yandan logoya tipografi, şekil, biçim açısından bakıldığında yuvarlak formda ve oval hiyerarşik düzeninde yazı bölümü oluşturularak biçimsel tavrı net olarak ortaya koyulmuştur. Logonun yaratımı temel tasarım ilkeleri doğrultusunda yapılandırılmıştır. “Bu ilkeler eserlerin tasarımların oluşmasında yardımcı olduğu kadar, eserin eleştirisi kritiği ve değerlendirilmesinde de önem taşır” (Civcir, 2015: 317). Bunun için logonun tasarımı yapılırken temel tasarım ilkeleri doğrultusunda denge, uyum, hiyerarşi, tekrar, ritm, boşluk, oran-orantı, vurgu, hareket, kontrast gibi unsurlardan da yararlanılmıştır. Bu ilkelerden yola çıkarak logo da ölçeklendirme çalışmaları, renk düzenlemeleri ve baskı sürecindeki renk kodları ve kullanım alanları da kurumsal kimlik kılavuzunda belirtilmiştir (Görsel 6). Ayrıca logo tasarımının, çağın dönüşen yapısına uyum sağlayabilmesi için yatay ve dikey gibi değişken formlarda da tasarım denemeleri yapılmış ve mock-up giydirmeleri Görsel 7’de uygulanmıştır.

Görsel 5: Kuş cenneti milli parkı için kurumsal kimlik tasarımının en küçük parçalarından biri olan logo tasarımı önerisi.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024b).

Görsel 6: Kuş cenneti milli parkı için oluşturulan kurumsal kimlik kılavuzundaki logo tasarımının temel tasarım ilkeleri bağlamında oluşturulan dönüşüm süreci.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024c).

Görsel 7: Kuş cenneti milli parkı logo tasarımı önerisi Mock-up giydirme.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024ç)

Geçmişte yapılan Kuş Cenneti Milli Parkı örnek logo tasarımının temelleri de hem tipografik hem de illüstratif öğelerin birleşimiyle oluşmaktadır. Zira “logo bir firmanın imzası ve hakla arasındaki köprüdür” (Adir, Adir, ve Pascu, 2012: 650). Böylelikle daha önce yapılan logo tasarımının günümüze uyarlanarak daha modern bir yapıya kavuşması amaçlanmıştır. Tüm bunların yanı sıra Kuş Cenneti'nin özellikle tepeli pelikan gibi pek çok kuş türünün, kuş üretim ve göç merkezi olmasından dolayı yumurta ve uçan kuş ikonları logoya dâhil edilmiştir. Çünkü “Manyas Gölü'ne yapay üreme platformları yapılmış ve tepeli pelikanların 25 yıldan fazla bu platformlarda başarılı bir şekilde üredikleri bilinmektedir” (Aktaran Kaya, Arslan ve Erkol, 2019: 6). Görsel 8'de yer alan 1959 yılında tasarlanan logoda tek başına resimlenen tepeli pelikan yerine, dişil ve eril temsil etmesi adına çift pelikan olması logonun anlamını daha da güçlendireceği düşünülmüştür. Ayrıca kuluçka dönemi kese renginden farkedilen Tepeli Pelikanlarda, kuluçka başlangıcında kese rengi turuncuya dönük kırmızıyken sonrasında sarı renge dönüşmektedir. Bundan dolayı tepeli pelikanları görmek isteyen kişiler için ziyaretçi kabulü, daha çok kese rengi sarı olduğu zamanlardadır (Çakır, 2008: 42).

Görsel 8: Kuş cenneti milli parkı logo tasarımı, 1959.

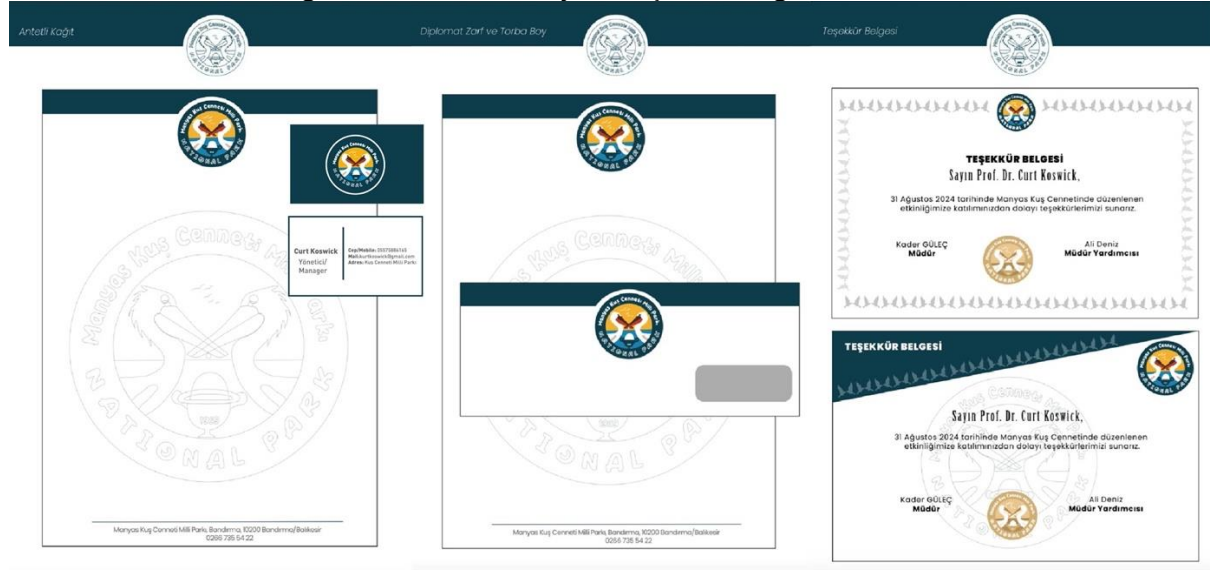

Kaynak: (Tr.foursquare.com, 23.06.2018)

Üstelik Balıkesir'in tarihi antik kentleri olan Kyzikos, Antandros ve Daskyleion'da keşfedilen eski paralar, rölyefler ve bullaların bazılarında görsel 9'da da görüldüğü üzere kuş figürleri çift olarak görselleştirildiği için logo tasarımının temeli de buradan esinlenilerek yaratılmıştır. Esasen av görüntülerinin ve kuş betimlemelerinin bullaların üzerinde yer alması, Daskyleion Antik Kentinde yer alan ve Paradeisos'da bulunan kuş türlerini ve avcılığa ait eylemlerini de göstermektedir (Bakır, 2003: 12).

Görsel 9: Antandros antik kenti rölyefi ve kyzikos antik kenti para örneği**Kaynak:** (Antiksikkelernumizmatik.com, 04.04.2023) (Antandros.org, t.y.)

Bir kurumsal kimlik tasarımının insanların görsel bellek ve hafızasında uzun yıllar yer edinebilmesi için hedef kitlenin görsel algısına hitap eden bir kılavuz hazırlaması gerekmektedir. Bu nedenle “kurumların bünyesinde bulunması gereken tasarımlar, logo, amblem, imza, renk, font, slogan, kartvizit, antetli kağıt ve zarf, fatura, mailing, promosyon malzemeleri ve mimari tasarımlar, sosyal medya hesaplarının ve postlarının tasarımı, kurumsal web sitesi tasarımı şeklinde sıralanmaktadır” (Kavram Güney, 2022: 109). Manyas Kuş Cenneti için tasarlanan kurumsal kimlik kılavuzu önerisinde de öncelikle logo tasarımı süreci yukarıda anlatıldığı gibi amblem, imza, slogan, renk, fontla birlikte yürütülmüş sonrasında ise kartvizit, antetli kağıt, zarf ve teşekkür belgelerinin tasarımları tamamlanmıştır (Görsel 10). Çeşitli denemeler sonucunda antetli kağıt tasarımında, logo tasarımı bir amblem gibi üst bölgede merkezleştirilerek yazıların geleceği kısımda ise çizgisel ve opak bir şekilde görselleştirilmiş ve altta kurumun adres bölümüne yer verilmiştir. Diplomat zarf ve dosya tasarımında da temel tasarım ilkelerine uyularak bütünselliğin, dengenin sağlanabilmesi adına tasarım aynı şekilde kurgulanmıştır. Kurumda yapılacak herhangi bir etkinlikte verilmek üzere planlanan teşekkür belgesi tasarımları iki şekilde tasarlanarak metinlerde Poppins ve Birch Std fontları modern yapılarından dolayı tercih edilmiştir. İlk teşekkür belgesi sade bir arka fonla metinleri desteklerken, ikincisinde ise logonun opaklığı kullanılmıştır. Teşekkür belgelerinin kenarlarında ise gri tonlarda kanat çırpan kuş imgesi tasarıma bütünlük katması açısından bordür gibi kullanılmıştır.

Görsel 10: Kuş cenneti milli parkı için oluşturulan kurumsal kimlik kılavuzu önerisindeki antetli kağıt, kartvizit, zarf, dosya ve teşekkür belgesi tasarımları**Kaynak:** (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024d)

Kuş Cenneti Milli Parkı daha çok geziye dayalı bir mekân olduğu ve herhangi bir satış gerçekleştirileceği fikriyle fatura gibi tasarımlara kurumsal kimlik kılavuzu önerisinde yer

verilmemiştir. Bunların yerine kurumsal kimlik kılavuzu önerisinde kuşları sembol olarak temsil eden bir amblem gibi logo tasarımı; bayrak, kırlangıç, masa bayrağı ve kurum çalışanları ile ziyaretçiler için hediye olarak verilebilecek kadın ve erkeklere uygun tasarlanmış tshirt tasarımları üzerinde merkezi bir konumda öne çıkarılmıştır (Görsel 11).

Görsel 11: Kuş cenneti milli parkı için oluşturulan kurumsal kimlik kılavuzu önerisindeki bayrak, kırlangıç, masa bayrağı, tshirt tasarımları

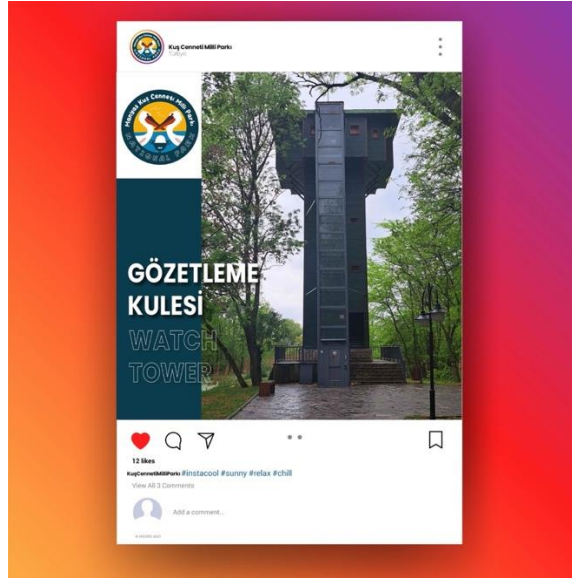
Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024e)

Ayrıca günümüz teknolojisi açısından bakıldığında hızla büyüyen yeni medya ortamları sayesinde artık kurumsal kimlik tasarımları kurumların sosyal medya hesapları ve web sitelerini de içermektedir. Bu nedenle Kuş Cenneti Milli Parkı için de grafik dili, görsel algısıyla ve temel tasarım ilkeleriyle uyumlu hem web sitesi arayüzü hem de sosyal medya postu tasarlanmıştır (Görsel 12, 13). Kurumsal kimlik kılavuzu kapsamında yaratılan bütün tasarımlar Dieter Rams'ın 10 ilkesine bağlı kalınarak oluşturulmuştur. Bu ilkeler doğrultusunda yenilikçi bir anlayışla logo tasarımına başlanmış, kuş cenneti milli parkına faydalı olabilecek tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Kurumsal kimlikte yer alan tasarımların estetik açıdan uygunluğuna, dürüstçe anlaşılabilir olmasına, geleceğe hitap ederek uzun ömürlü olmasına, ayrıntıların dikkate alınarak sadeliği yansıtmasına, çevreyi korumasına da dikkat edilmiştir. Aynı zamanda çalışma tasarım yoluyla araştırma (research through design) metodolojisi üzerine kurulmaya da müsaittir. Çünkü kurumsal bilgilerin yanında Milli Parkla ilgili kurumsal kimlik kılavuzu önerisi bir tasarım çıktısı/ürünü olarak çalışmada incelenmeye çalışılmaktadır. Çünkü "tasarım yoluyla araştırma, doğası gereği tasarım sürecinin içine yerleştirilmiştir. Başka bir deyişle, asıl kaygısı bir araştırma sorusunu bilgilendirmek olsa da, aynı zamanda tasarımın nihai ürünüyle de ilgilenmelidir" (Godin ve Zahedi, 2014: 16).

Görsel 12: Kuş cenneti milli parkı için oluşturulan kurumsal kimlik kılavuzu web sayfası arayüzü tasarımı

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024f)

Görsel 13: Kuş Cenneti Milli Parkı için oluşturulan kurumsal kimlik kılavuzu sosyal medya post tasarımı

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024g)

İşte tüm bu bilgilerden yola çıkarak ziyaretçiler, turistler ve araştırmacılar için Kuş Cenneti Milli parkının çevresel, toplumsal ve kültürel politikalarının yanı sıra görsel imajının da önemli olduğu tasarlanan kurumsal kimlik kılavuzu önerisiyle vurgulanmaya çalışılmıştır. İster bir logo tasarımı olsun ister bir illüstrasyon, tasarlanan her bir grafik unsur Kuş Cennetine gelen kişilerin bu parkla potansiyel olarak özdeşebilmelerini ve bir daha ziyaret etme isteklerini ve olasılıklarını kolaylaştıracaktır. Dolayısıyla bu araştırmada Kuş Cenneti Milli Parkına salt kurumsal kimlik tasarımı kapsamında değil biraz da illüstrasyonlar bağlamında bakmak gerekmektedir.

Tasarımdan bilime: kuş cenneti milli parkı illüstrasyonları

Günümüzde çoğu bilgisayar grafiğini tasarlama çabası, öncelikle fotorealizmle sonrasında ise tıpkı bir fotoğraf gibi gerçek bir görüntüyü yakalamak için çizilen taklit yöntemiyle ilgilidir. Fakat bu taklit yöntemi çizim yapmayı başlangıçta geliştirse de kimi zaman çalışmaların benzerlik oranlarını da arttırmaktadır. Bu nedenle grafik iletişim disiplininin güçlü ve modern yapısını oluşturan illüstrasyonlar, bir mesajın iletilmesinde, bir hikayenin anlatılmasında, bilgilerin yorumlanmasında ve aktarılmasında, eserlerin taklit edilmeden özgün yaratılmasında aracı olan görsel bir dil sağlamaktadırlar. Ayrıca illüstrasyonlar, bir sanatçı tarafından kültürel ve toplumsal değerlerin görülen ve hayal edilen yönlerinin de çizim, eskiz, karakter tasarımı gibi grafik öğelerle aktarılabilirdiği temsil ve tasvir meselesidir. Böylece bir kültürün ortak anlayış ve yaklaşımını barındıran illüstrasyonlar, bireyler üstünde daha çok etki bırakmaktadır (Sezer, 2020: 3). Kuş Cenneti Milli Parkı da hem Türkiye Cumhuriyeti hem de orada yaşayan halk için toplumsal bir değer, kültürel bir mirastır. Bu mirasın daha etkili bir şekilde insanlığa duyurulması, milli bir değer olarak gelecek nesillere görsel dil aracılığıyla aktarılması gerekmektedir. Esasen “görsel dilin yazılı anlatıma göre bazı ayrıcalıkları ve kolay yanları”nın da olduğu bilinmektedir (Günay ve Parsa, 2012: 25). Dolayısıyla geleneksel resimden ve yazılı bilgiden ayrılan illüstrasyonlar, bugün hareketli grafiklerden dijital illüstrasyonlara kadar pek çok görüntüsel paradigma sunmaktadırlar. Üstelik illüstrasyon, “grafik tasarımdaki kelimeleri canlı bir şekilde yorumlayabilir ve okumanın sıkıcı doğasını azaltabilir” (Chu, 2018: 539). Örneğin; Ülkemizin pek çok şehrinde kuş cennetleri bulunmaktadır. Bunlardan biri olan İzmir Kuş Cenneti, gerek görsel algısıyla gerekse doğasıyla ziyaretçilerine iyi bir görsel imaj sergilemektedir. Bu imajın sergilenmesinde dernekleşme çatısı altında gelişen “İZKUŞ: İzmir Kuş Cennetini Koruma ve Geliştirme Birliği”nin emekleri yatmaktadır. Grafik tasarım bağlamında İZKUŞ’un web sitesine girildiğinde çeşitli verisel bilgiler, araştırmalar, makaleler, kitaplar, afiş tasarımları ve illüstrasyonlar sayfada mevcuttur. Örneğin Görsel 14’deki gibi illüstrasyonların, web sayfasının ana merkezinde yer alması ve gerçekçi fotoğraflar yerine illüstrasyonların kullanılmış olması İzmir Kuş Cennetinin görsel imajının grafik tasarım açısından güçlendirmektedir. Bu araştırma makalesi kapsamında yapılan incelemeler sonucunda, birliğin

logosunun da hem illüstratif hem de tipografik temellere dayandığı görülmektedir. Tüm bu bilgiler ışığında Manyas'ta yer alan Kuş Cenneti Milli Parkı içinde görsel imajının güçlenmesi ve akıllarda daha çok yer edinmesi adına, web tasarımından logosuna, illüstrasyonundan tipografisine daha iyi bir grafik anlayış hâkim olmalıdır.

Görsel 14: İzmir kuş cennetini koruma ve geliştirme birliği web sayfası içinde yer alan illüstrasyon ve iZKUŞ logo tasarımı.

Kaynak: (İzmirkuscenneti, 01.04.2024)

Nitekim “illüstrasyonun kendisi bir tür grafik sanat formudur, insanlar tarafından [çoğu zaman] memnuniyetle karşılanmıştır” (Chu, 2018: 539). Bu memnuniyetle karşılayış illüstrasyonun, bir sanat formu olduğu gibi tasarımdan bilime pek çok türünün olmasından da kaynaklanmaktadır. Günümüzde görselleştirmenin gücünü arttırmak için bilimsel illüstrasyonlardan moda, oyun tasarımından fantastik illüstrasyonlara, mimariden reklama kadar çeşitli illüstrasyon teknikleri ve türleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Aslında biyolojiden botaniğe, ziraatten tıbbı, zoolojiden mekanik ve jeolojiye kadar pek çok disiplin adına bilgilendirici ve bağlayıcı hedeflerle detaylı bilgi ileten illüstrasyonlar, ilmi bilgiler etrafında konumlanmakta, bilgilendirici yönleriyle eğitime katkı sağlamaktadır (Çam, 2012: 375). Örneğin; Görsel 15’de yer alan fotoğraf, Kuş Cenneti Milli Parkında yapılan saha araştırmaları ve gözlemler sırasında çekilmiştir. Her ziyaretçi ya da turist bu fotorealistik afişleri görerek Milli Parkı gezmektedir. Fakat grafik tasarım bakış açısıyla görsel 16 ele alındığında, hem doğanın gerçekçiliği hem de afişin bir fotoğraftan farksız olmayışı, afişin gerçekçilik sınırları içerisinde kaybolmasını ve okunmamasını sağlamaktadır. Oysaki bu afişler, görsel 16 ve 17’de olduğu gibi bilimsel illüstrasyonlarla çizilmiş olsaydı hem ziyaretçilerin dikkatini daha çok çekecek hem de doğanın bütünselliğinden ayrılarak daha kolay okunacaklardı. Çünkü çekilen fotoğrafın içeriğinin de ardına geçen illüstrasyonlar, kimi zaman fotoğrafın uyandıramadığı hislerinde ortaya çıkabilmesini sağlayabilir (Ambrose ve Harris, 2013: 36). Ayrıca görsel 16 ve 17’de Dieter Rams’ın iyi tasarım ürünü anlamamıza yardımcı olur ilkesi doğrultusunda bilimsel illüstrasyonların daha anlaşılır ve açık bir şekilde çizilmesi sağlanmıştır. Rams’ın ilkeleri kapsamında tüm ayrıntılar dikkate alınarak çevre dostu bilimsel illüstrasyonlar yaratılmıştır. Belli bir konsept eşliğinde gerçekleştirilen bilimsel illüstrasyonlar, denge, uyum, ritm, vurgu, hiyerarşi gibi başlıca temel tasarım ilkelerine uyularak hazırlanmıştır. Örneğin yine Rams’ın ilkerinden biri olan iyi tasarım mümkün olduğunca az tasarımdır ilkesi ve temel tasarımdaki boşluk ilkesinden yola çıkılarak oluşturulan bilimsel illüstrasyonlar belli bir sadelikte minimize edilmiştir. “Dieter Rams’ın tasarım süreci metodolojisine de bakıldığında, formların daveti altında, büyük ölçüde bir yandan on ilkede tanımlanan bir etik katalogdan, diğer yandan da dönüştürücü tasarıma olan bağlılıktan türe[diği]” görülmektedir (Klemp, 2012: 71). Bu yüzden Milli Park için oluşturulan bilimsel illüstrasyonlarda bu mekânın tanıtımından hayvanların tanınmasına tıpkı Rams gibi tasarımın dönüştürücü gücünden faydalanılarak yaratılmıştır. Araştırmanın ilk ortaya koyulmaya çalışıldığı evrede “Kuş Cenneti Milli Parkı grafik tasarım bağlamında nasıl ele alınabilir?” sorusu üzerinden incelemeler başlamış ve illüstrasyonlar ya da tasarım ürünleri bu şekilde ortaya çıkmıştır. “Buradaki amaç, bir araştırma sorusu veya temasını ele almaktır ve araştırma yoluyla tasarım’daki (through) "aracılığıyla" kelimesi, tasarımın konuyu nasıl keşfedeceğinize dair bir model olarak hizmet ettiğini ima eder. Bu yaklaşımın özellikle ilginç bir yönü, tasarımcı yansımayı ve pratiği karakterize eden yinelemeli, keşfedici ve yapıcı sorgulama biçimlerinin geçerli bir araştırma stratejisi olarak sunulmasıdır” (Dalsgaard, 2010: 2).

Görsel 15: Peçeli baykuş bilgilendirici afiş tasarımı, kuş cenneti milli parkı.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024ğ)

Görsel 16: Peçeli baykuş bilimsel illüstrasyonu

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024h)

Görsel 17: Flamingo bilimsel illüstrasyonu

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024ı)

Tasarımcılar ve illüstratörler, anlam ve estetiği tasvir etmek ve iletmek için resimsel temsilde her zaman için duygular bütünüyle birlikte çizgiyi, şekli, rengi dönüştürürler. Bu nedenle, tasarımcı ve illüstratörler tam bir kopyalama değil, görsel ipuçları yoluyla görüntüyü yönetir ve başka bir şeyin tasarısını ortaya çıkar ya da benzer bir gerçekliği yeniden yaratabilmektedirler. Bu durum Paul Rand'ın A Designer's Art'ta söylediği gibi gerek inandırıcı gerekse bilgi verici olsun, bütün görsel iletişim unsurları, form ve

fonksiyonun meydana gelmiş hâli olarak kabul edilmelidir, güzel ve faydalının bir olması gibi de düşünülebilir (Aktaran Heinstejn, 2014: 1). Bilimsel illüstrasyonlar da toplumu bilgilendirici yönü ile hem eğitime destek sağlaması hem de bireylerde estetik değerleri ortaya çıkarmasıyla Paul Rand'ın sözlerini destekler niteliktedir. Ayrıca Kuş Cenneti Milli Parkında sadece kuşlar ve hayvanlar üzerinden değil çeşitli bitkiler açısından da incelenerek bilimsel illüstrasyonlar yaratılabilir. Örneğin; göle yakın olmasıyla Kuş Cenneti, Balıkesir'de bitki yoğunluğu ve bolluğu bakımından en zengin bölgelerdir (Yılmaz ve Gürol, 2021: 29). Dolayısıyla bu durum yöreye özgü endemik bitki türleri gözlemciliği kapsamında tasarımdan bilime sanatsal illüstrasyonların yaratılmasına imkân sağlayabilir.

Her gün gelişen tasarım süreçleri, illüstrasyon sanatını da etkileyerek daha fazla alanın ortaya çıkmasını sağlamakta, iletişim ve medya araçları sayesinde bunların duyurulması ve ulaşılabilirliği çeşitlendirmektedir. İster tasarım olsun ister bilim, geleneksel tarzın dışına çıkılarak günümüz yeni medya araçlarının vermiş olduğu olanaklar dâhilinde grafik unsurların hedef kitlelere aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca tasarımdan bilime artan disiplinler arası geçirgenlik sayesinde, bazen bireylerin algılama düzeylerindeki farklılıklara rağmen görsel anlamda yeni çözüm yolları bulunabilmektedir. Başka bir deyişle, tasarımın pek çok parçası ve elemanı izleyici ile iletişim kurar fakat bireylerin bu içeriği algılama ve anlamlandırma sürecindeki ayrımlardan dolayı iletiler çoğu zaman ilk bakışta anlaşılabilir, tarif edilemeyebilir ya da yorumlanamayabilir (Ambrose ve Harris, 2012: 76). Bu yüzden kaliteli bilimsel illüstrasyonların ortaya çıkmasındaki temel faktörlerden biri de tasarımcıların sanatsal düzeylerinin yanında kuramsal olarak kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Örneğin; Kuş Cenneti Milli Parkı'na grafik tasarım açısından bakarken kuşların resimlenme sürecinde öncelikle kuşların gagalarından tüyelerine, yumurtalama dönemlerinden kanat açıklıklarına, boylarından ağırlığına kadar veriler bilimsel olarak araştırılmıştır. Saha araştırmaları sırasında kuşların yukarıda sayılan bu özellikleri bir tasarımcı gözüyle bilimsel olarak gözlemlenmeye çalışılmıştır. Ancak kuş gözlemciliği olarak da ifade edilen Ornitoloji bilimi, bu işin asıl mesleği olarak bahsedilmekte geçmiş tarihte dünyada pek çok illüstratör tarafından ilgi çekici olarak bulunmuştur. Örneğin; Görsel 18'de de görülen ilk ornitolojik illüstrasyon kitaplarından biri olan *The Birds of America*, James Audubon tarafından resimlenmiştir. Çünkü; illüstratörler, dünyanın pek çok bölgesindeki doğal yapıları araştırmayı ve bölümlenmeyi 18. yüzyıl boyunca hedeflemişlerdir. Ancak Sanayi Devrimi ve Britanya İmparatorluğunun büyümesiyle, dünyadaki bütün kuşlar hakkında litografi kitapları yayınlamada öne çıkan kent Londra olmuştur (Wigan, 2012: 181). Tüm bu anlatılardan yola çıkılarak Kuş Cenneti Milli Parkı'nda içinde barındırdığı türlü kuş çeşitleri ile ornitolojik kuş illüstrasyonlarının yaratılabileceği gelecek araştırmalara veri sağlamaya açık olduğu bu araştırma makalesinde doğrulanmıştır. Bu nedenle bu araştırmada Kuş Cenneti Milli Parkına yalnızca illüstrasyonlar bağlamında değil biraz da afiş tasarımı açısından bakmak gerekmektedir.

Görsel 18: James Audubon, *The Birds of America*.

Kaynak: (en.wikipedia.org, 01.02.2010) (en.wikipedia.org, 24.07.2013)

Görsel propagandadan reklama: kuş cenneti milli parkı afiş tasarımı

Geçmişten günümüze afiş tasarımlarında, fotoğraftan illüstrasyona propagandadan metafora pek çok grafik yöntemi kullanılarak üretilmiştir. Bu yüzden bir reklam ürününün/markanın/kuruluşun reklam propagandası yapılırken, kelimelerin yerine görsellerin kullanılması çoğu zaman insanlar için ilgi çekici olmuştur. Özellikle grafik tasarım anlamında afiş tasarımları, yaratıcı görsel imgelerle hedef kitlenin dikkatini çekmede oldukça etkilidir. Böylece sokaktan hızla geçen bir insan için gördüğü bir afiş tasarımı sadece bir özetir ya da kısa mesajdır da denilebilir. Dolayısıyla afiş tasarımlarının çok fazla bilgi yüklü olması, onun anlaşılabilirliğini ve görsel propagandanın hedef kitleye doğru ulaşmamasını da sağlamaktadır. Çoğu araştırmada propaganda siyasi bir terim olarak ifade edilmesine rağmen, bir grup insanı hem düşünsel hem de davranışsal olarak etkileyebilen ileti içerikleri olduğu da söylenebilir. Örneğin; “Tüketicileri bir markanın diğerinden daha iyi olduğuna ikna etmek[te] propagandadır” (Heller ve Vienne, 2022: 50). Bu nedenle grafik tasarımcılara ve illüstratörlere, görsel propaganda ağırlıklı afiş tasarımlarını yaratırken hedef kitleyi etkilemede ve bilgilendirmede büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü; “afiş yaparken öncelikle söz konusu toplumun kültürünü öğrenerek, anlayarak ve analiz ederek kültürel kodların görsel olarak etkili bir şekilde kullanılması önemlidir” (Uyan Dur, 2014: 231). Hakikaten ilkel dönemlerden günümüze, görsel alanlarda yaratılan sanatsal pek çok ürünün, kimi zaman tekil olarak kimi zamanda diğer sanatsal biçimlerle birleşerek hâkim kuvvetlerle propaganda amacıyla yararlanıldığı görülmektedir (Önder, 2022: 11). Ayrıca görsel propagandanın bir afiş tasarımında ilgi uyandırıcı bir şekilde yaratılabilmesi veya görselleştirilebilmesi için, soyut kavramların somutlaştırılması açısından fotoğraf ve illüstrasyon dışında metaforlar da kullanılabilir. Bu metaforlar, toplumsal katkı bağlamında sosyal ve kültürel kodları içerisinde barındırarak kimi afiş tasarımlarında kamu kampanyaları olarak kendini gösterebilmektedir. Görsel 19’da 2008 yılında Saatchi & Saatchi ajansı tarafından yapılan “Give a Hand to Wildlife” adlı sloganıyla “Vahşi yaşama yardım eli uzat kampanyası”, gerek hayvanları korumak adına verdiği mesajla gerekse kullanılan görsel metaforlar ile dünyanın en iyi afiş tasarımları arasında yer almaktadır (Görsel 19). Aslında reklam kampanyası, içerisinde hem kültürel bir kod bulundurmakta hem de kuşlardan zebra kadar soyu tükenmekte olan hayvanların korunması gerektiği mesajını hedef kitleye yaratıcı bir şekilde iletmektedir. Beden ressamı Guido Daniele tarafından yaratılan görsel metaforlarda, öncelikle tıpkı bir gölge oyunu gibi bir el hayvan başı şeklinde boyanarak sonrasında fotoğraflanmıştır. Afişlerde ellerin yanı sıra, hedef kitleye mesajın daha kolay ulaşması için slogan ve Dünya Doğayı Koruma Vakfının (WWF) logosunun kullanılması tasarım bütünleştirilmiştir. Kimi araştırmacılara göre; “Afişler insan organizmasının bir dokusu hatta duyu organı konumuna gelmiş kavramsal nesnelere” olarak nitelendirilmiştir (Uslu, 2017: 19). Görsel 19’da yaratılan afişlerde de, vahşi yaşama el vermek sloganıyla aslında yardım etme güdüsü ele alınıp tasarımın kavramsal boyutu açıklanmıştır.

Görsel 19: Give a Hand Wildlife Afiş Tasarımları, Guido Daniele, 2008.

Kaynak: (Designinspiration.com, 2008)

Hiç kuşkusuz bir tasarımcının, işlerini üretirken en çok beslendiği ve kendini geliştirdiği noktalardan biri de içinde büyüdüğü ülkesi ve milli değerleridir. Türkiye'nin kültürel ve toplumsal değerlerinden biri olan Kuş Cenneti Milli Parkı da belirli bağlamlarda içerisinde pek çok grafik yapıntılar barındırmaktadır. Bu grafik yapıntılar, kimi zaman bir ürünü, bir kurumu, bir fikri veya bir mekânı tanıtmak amacıyla üretilmiş olan afiş tasarımlarıyla da gösterilebilmektedir. Bilhassa propaganda gibi türlü hedeflerle yaratabilen afiş tasarımları, bir bakış açısıyla politik bir söylem üzerinden sanatın gücünü ispatlarken diğer bir bakış açısıyla da kendi evreninde ideolojik ifadeleri taşıyan unsurdur (Önder, 2022: 12). Bu sebeple bu araştırma makalesinde, bir afiş tasarımında propaganda kullanılırken onun kültürel ve toplumsal içerikli kaygılar üzerinden yapılması gerektiği vurgulanmaya çalışılmıştır. Çünkü hedef kitleyi, politik söylemlerle değil, tasarım ve sanat kaygısıyla etkilemek tasarımcının ana amacı olmalıdır. "Bu açıdan görsel iletişim alanı önem kazanmakla birlikte, bu alana ilişkin görsel enstrümanlar, istenilen şekilde kitlelerin zihninde yer edinebilerek yeni türden gerçekliğin yaratılmasını mümkün kılmaktadır" (Önder, 2022: 22). Görsel 20'de de görüldüğü üzere Kuş Cenneti Milli Parkının içinde yer alan müze de yapılan gözlemler sonucu, buradaki nesli tükenmekte olan hayvanlara dikkat çekmek amacıyla fotoğraf temelli bazı afiş tasarımları yaratılmıştır.

Görsel 20: Kuş cenneti milli parkı müzesi, 2024.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024i)

Görsel 21'de yer alan soldaki ilk afişte, "Give a hand wildlife" afişlerinde olduğu gibi ışıktan yararlanılarak dik kuyruk kuşunun gölgesi ve gölde yüzüşü illüstre edilmiştir. Ayrıca afiş tasarımı, gerek "dik kuyrukların neslinin tükenmesi bir gölge oyunu değildir" ifadesiyle gerekse "kuş cenneti milli parkına sahip çık" propagandasıyla hedef kitlenin dikkatini çekmek amacıyla tipografik açıdan da desteklenmiştir. Temel tasarım ilkeleri bağlamında afiş tasarımında tekrar, ritm ve zıtlık kullanılarak Dieter Rams'ın iyi tasarım estetik anlayışı yansıtılmaya çalışılmıştır.

Görsel 21'de ortada yer alan afiş tasarımında ise nesli tükenmekte olan Aladoğan kuşu ele alınarak, kuş gökyüzünde yer alan bir kafesin içinde resimlenmiştir. Görsel propagandanın hedef kitle üzerindeki etkisinin güçlenmesi için de "Bülbülü altın kafese koymuşlar, Ah vatanım demiş..." atasözü yerine "Aladoğanı altın kafese koymuşlar, Ah Manyas demiş..." sözü propaganda amaçlı seçilmiştir. Ayrıca Dieter Rams'ın tasarım tüm ayrıntıları dikkate alır ilkesinde olduğu gibi Aladoğan kuşu tüm ayrıntılarıyla detaylı bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Bu afiş tasarımı yaratılırken kuşun havada bir dalda duruyormuş gibi görünmesi için temel tasarım ilkelerinden boşluk ve oran-orantının kullanımına ağırlık verilmiştir.

Görsel 21'de sağdaki afiş tasarımında da Kuş Cenneti Mili Parkının nesli tükenmekte olan hayvanlarından biri olan büyük orman kartalının, bir et ürünü gibi plastik poşetle sarmalandığı görüntüsü görsel propaganda olarak gösterilmeye çalışılmıştır. Bu afişte de "büyük orman kartalı avlamanız gereken bir et değildir" ve "kuş cenneti milli parkına sahip çık" sloganları renkli, bold ve thin

tipografilerle verilmeye çalışılmıştır. Öte yandan bu afiş tasarımı Rams'ın "iyi tasarım yenilikçidir ilkesi" doğrultusunda illüstrasyon yerine fotoğraf kullanılarak üretilmiştir. Afişte temel tasarım ilkelerinden hiyerarşi, vurgu, hareket ön plana çıkartılmaya çalışılmıştır. Görsel 22'de üretilen bu üç afiş içinde tasarım yoluyla araştırma (research through design) modeline de bağlı kalınarak bu tasarımlar yaratılmıştır. "[...] tasarım yoluyla araştırma olan bu yaklaşım, araştırmacının deneysel tasarım faaliyetlerine katılımının bilgi üretmenin bir katalizörü olduğu tasarım süreçlerinin incelenmesi olarak tanımlanabil[mektedir]" (Dalsgaard, 2014: 4). Dolayısıyla Kuş Cenneti Milli Parkı için oluşturulan bu afiş tasarımları da tasarım açısından farklı bilgiler üretilerek katalizör görevi sağlamaktadır.

Görsel 21: Görsel propaganda ağırlıklı afiş tasarımı örnekleri, 2024

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir, 2024;)

Afiş tasarımlarında olduğu gibi "reklamlarda ve propaganda malzemelerinde karşımıza çıkan görüntülerle daha önce tanışmış olmamız, onları öğrenmemizi ve hatırlamamızı kolaylaştırır" (Ergüven, 2022: 61). Böylece propaganda bağlamında üretilen tüm bu afiş tasarımları, Kuş Cenneti Milli Parkına görsel anlamda daha farklı perspektiflerden bakılmasına neden olacaktır. Zaten Kuş Cenneti Milli Parkı, kültürel mirastan doğanın korunmasına hem ülkemiz hem de Balıkesir çevresinde yer alan Bandırma, Manyas gibi ilçeler için çok değerli bir hazinedir. Bu bağlamda Kuş Cenneti Milli Parkı adına yapılan her görsel propaganda bu bölgenin değerini daha da artıracaktır. Dolayısıyla Kuş Cenneti Milli Parkı çalışanları ve orada yaşayan halk açısından da nasıl bir görsel ve grafik tasarım görmek istediklerinin sorgulanması gerekmektedir.

Cennette yaşamak ve çalışmak: kuş cenneti çalışanları ve halkı açısından bir değerlendirme

Gerek doğası gerekse kuşlarıyla, Kuş Cenneti Milli Parkı araştırmacılara, yerli ve yabancı turistlere günümüzde ornotolojiden zoolojiye, turizmden kültür ekolojisine pek çok bilgi sunmakta, her gelen kişi buraya hayran kalarak ayrılmaktadır. Fakat çoğu zaman göz ardı edilen şey ise; buranın nasıl korunduğu? nasıl bakımının yapıldığı?, gelecek kuşaklar için nasıl bir kültürel miras bırakacağı?, burada yaşayan insanlar için hangi artı ve eksi yönlerinin olduğu ya da çalışanların hangi özverilerle işini gerçekleştirmeye çalıştığı gibi yaklaşımlardır. Bu bağlamda öncelikle Kuş Cenneti Milli Parkının değerinin korunmasında önemli bir odak noktasının orada yaşayan halk ve çalışanlar olduğu her zaman akılda bulundurulmalıdır. Öte yandan dünyaca ünlü popüler bir yer ve cazibe merkezi olması adına hem yaşayan halkı ve çalışanlarıyla hem de görsel algısıyla insanların hafızalarına kazınmalıdır. Bu durumun sağlanabilmesi için de en azından grafik tasarım olanaklarının köyü ve milli parkı dâhil ederek gerçekleştirilmesi bu araştırma makalesi kapsamında *bir adım* olarak denenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Görsel 22'de de görüldüğü üzere öncelikle 10 Mayıs 2024 Cuma günü saat 10.00'da Kuş Cenneti Milli Parkı çalışanları ile "Cennette Çalışmak: İllüstrasyon workshopu" gerçekleştirilmiştir. Çalışanlardan, her gün çalışmak için geldikleri bu cennetin onlar için neler ifade ettiğinin bir grafik yansıması olarak; illüstrasyonlar, Dieter Rams'ın 10 ilkesi ve temel tasarım ilkeleri hakkında bilgi

verilmiş duygularını resimlemeleri istenmiştir. Workshop başlangıcında illüstrasyon çizmeye korkan katılımcılar, etkinliğin sonuna doğru rengarenk illüstrasyonlarla aslında buranın onlar için ne kadar önemli olduğu düşüncesi ve farkındalığını kazanarak eserlerini sergilemişlerdir. Çalışanların yaptığı bu illüstrasyonlarda, denge, kontrast, uyum, tekrar, ritm, boşluk, oran-orantı, vurgu, hareket, hiyerarşi, gibi temel tasarım ilkelerinin kullanıldığı saptanmıştır. Çalışanların çizdiği çoğu illüstrasyonda Dieter Rams'ın "iyi tasarım ürünü anlamamıza yardımcı olur" ilkesinin temel alındığı gözlemlenmiştir. Çünkü çalışanların en çok istediği şeylerden biri Milli Parkı ziyaret eden kişilerin buranın değerini anlamasını sağlayacak bilgilendirici görsel tasarımlarla desteklenmesi olduğu belirtilmiştir.

Görsel 22: Cennette çalışmak illüstrasyon workshopu, 2024.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024k)

Sonrasında ise görsel 23 ve 24'de görüldüğü gibi 10 Mayıs 2024 saat 12.00'de Kuş Cenneti köyü halkıyla "Görsel Bellekte Kuş Cenneti Milli Parkı: Kurumsal Kimlik Tasarımı Workshopu" gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara, kurumsal kimlik tasarımının en küçük parçalarından biri olan logo tasarımı hakkında bilgi verilerek temel tasarım ve Dieter Rams'ın ilkeleri kapsamında Kuş Cenneti Milli parkının logosunu yeniden tasarlamaları istenmiştir. Burada yaşayan halkın temel tasarım ilkeleri ve Dieter Rams'ın 10 ilkesini çok anlamadığı fakat yine de ilkel veya içgüdüsel bir şekilde görsel 28'de görüldüğü gibi logo tasarımları yapmaya çalıştığı gözlenmiştir. Halk tarafından yapılan bu logo tasarımlarında, sembol dilinden ya da grafiksel yaklaşımdan daha çok resimsel bir ifade anlatımı kullanılmıştır. Ayrıca bu resimsel ifadelerin tamamıyla duygularını yansıtmak için kullandıkları tespit edilmiştir. Geçmişte yapılan logo tasarımlarında sadece burada yaşayan kuşlara yer verildiğini fakat bugün tasarlanacak olan logo tasarımlarında bir halk/köylü olarak kendilerinin de yer almak istediklerini belirtmişlerdir. Görsel 24'de ortada yer alan logo tasarımında görüldüğü gibi bir çiftçi elinde kazması ve kazmaya konmuş bir kuş şeklinde kendilerini logo tasarımında çizmeye çalışmışlardır.

Görsel 23: Cennette Çalışmak İllüstrasyon Workshopu, 2024

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024l)

Görsel 24: Kuş Cenneti köyü halkının yaptığı logo tasarımları.

Kaynak: (Anonim, Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir, 2024m)

Katılımcıların çoğu, eskiden Sığırcık olarak bilinen Kuş Cenneti Köyünün ve Kuş Cenneti Milli parkının birbirinden ayrılmadan bütünlük bir şekilde logo tasarımının yapılmasını istediklerini dile getirmişlerdir. Prof. Dr. Yılmaz Arı'nın da araştırmalarında belirttiği gibi yöre halkı ve Kuş Cenneti Milli parkı aslında ayrılmaz bir bütündür. Bu yüzden Kuş Cenneti Milli Parkı adına yapılacak olan uygulamaların, burada yaşayan bireylerin hayatlarını etkilediği göz önüne alınmalıdır. Sonuç olarak gelecek araştırmalara ışık tutması ve literatüre kaynak olması adına görsel bağlamda üretilmiş bütün tasarımların grafik okuması toplumdan bağımsız ve kopuk bir şekilde değerlendirilemeyeceği araştırma kapsamında doğrulanmaya çalışılmıştır. Bu grafik okumalar, görsel bir propaganda ile oluşturulmuş afiş tasarımından toplumun belleğine kazınan bir logoya ya da bilimsel illüstrasyona kadar çeşitlenebilir.

Çalışmanın mevcut durumu ve sorunu

Bu araştırma makalesinde, yapılan saha araştırmaları, gözlemler ve literatür taraması sonucunda; Kuş Cenneti Milli Parkının kuruluşundan günümüze tasarlanan reklam ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz kaldığı, afiş tasarımından kurumsal kimlik tasarımına, illüstrasyondan tipografisine görsel dil olanaklarının grafik tasarım bağlamında modern uygulamalara yer verilemediği saptanmıştır. Bu nedenle yıllar önce üretilen görsel ürünler, zamanında işlevsel ve sanatsal değer taşımaya rağmen günümüzde bu ürünlerin tekrar çağın koşullarına göre güncellenerek yeniden tasarlanması gerekmektedir. Böylece toplumu doğru yönlendirmek ve bilinçlendirmek, farkındalık oluşturmak adına Kuş Cenneti Milli Parkının tanıtımı, reklamı ve tasarımı insanlara daha kolay ve rahat ulaşacaktır. Ardan Ergüven, İyi Tasarım nedir? adlı kitabında, tasarımı bir çakıl taşına benzetmiştir. Zaman süzgecinden geçerek ortaya çıkan pek çok tasarım, günümüzde insanların kullandığı ve beğendiği ürünlerdir. Örneğin bir çakıl taşının akarsuyun içinde yuvarlandığını ve hareket ettiğini düşünelim. Zaman geçtikçe taş, aşınarak en harika formunu alana kadar farklılaşacaktır. Çakıl taşının zamanla yaşadığı bu evrim gibi, insanların yarattığı teknolojilerin ve zevklerinde bir zaman sonra değişebildiği ortaya çıkmaktadır (Ergüven, 2022: 51). Şüphesiz bu araştırma makalesinde de tıpkı bir çakıl taşının yaşadığı değişim gibi Kuş Cenneti Milli Parkı hakkında yapılan grafik sanatsal ürünlerin mevcut durumlarının güzelliği ya da iyiliği kabul edilmekte sadece günümüz modern tasarım anlayışına bağlı olarak güncellenmesi gerektiği görüşü savunulmaktadır. Çünkü tasarım, sonuçtan çok bir süreçtir. Bu sebeple “var olanın, gelişen teknoloji ile yeniden yorumlanması da denilebilir” (Uslu, 2017: 4). Çalışmanın mevcut durumu ve sonucu bağlamında Kuş Cenneti Milli Parkı için geliştirilecek olan tasarımsal ürünler, Dieter Rams'ın “iyi tasarım için 10 prensip” ilkelerinden yola çıkarak oluşturulacaktır. Bu ilkeler; “iyi tasarım yenilikçidir, ürünü faydalı yapar, estetikdir. İyi tasarım ürünü anlamamıza yardımcı olur ve mütevazıdır, dürüsttür. İyi tasarım uzun ömürlüdür, tüm ayrıntıları dikkate alır ve çevre dostudur. İyi tasarım mümkün olduğunca az tasarımdır” (Ergüven, 2022: 54).

Yöntem

Bu çalışmanın materyali öncelikle, literatür taraması yapılarak doküman analizi yöntemiyle ele alınan tez, makale, bildiri ve kitaplara dayanmaktadır. Sonrasında ise Kuş Cenneti Milli Parkına gidilerek saha araştırması yapılmış buradaki yetkililer ve köy halkı ile görüşülerek çevreyi gözleme metodolojisi

de kullanılmıştır. Fakat çalışma kuramdan daha çok verisel bilgilere odaklandığı için nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi yorumlamada daha çok fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu biçimde yazılı ve görsel kaynakların veya ifadelerin kapsamına bakılarak, ne tür bilgi, kavram ve düşüncelere yer verildiği ve nasıl bir sonuca varıldığı araştırılmaktadır (Kozak, 2018: 125). Dolayısıyla sosyal bilimlerde araştırmacıya eleştirel ve esnek bir tasarım fırsatı sunan içerik analizi, bilim insanlarının sosyal varoluşu kendi öznel bakış açılarına dayanarak bilimsel açıdan ele almalarına neden olur (Sallan Gül ve Kâhya Nizam, 2021: 185). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak bu çalışmada herhangi bir kuramsal bir bilgiden daha çok görsel sanat ve tasarım temelli verilerin yorumlanmasına odaklanılacağından içerik analizi yöntemini araştırma için uygulanması doğru bulunmuştur. Ayrıca araştırma kapsamında üretilen tasarımlar, Dieter Rams'ın tasarım prensipleri ve temel tasarım ilkeleriyle birlikte tasarım yoluyla araştırma (research through design) modeli bağlamında da sorgulanmıştır.

Bulgular ve tartışma

Doğası ve kendine özgü topografyasıyla Türkiye'deki en değerli doğal alanlardan biri Balıkesir'de yer alan Kuş Cenneti Milli Parkıdır. Ancak araştırma makalesi kapsamında bulunan Mandai Bird Paradise parkı ve diğer uluslararası örnekler karşılaştırıldığında, parkın kurumsal ve görsel kimlik tasarımı açısından daha fazla geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Araştırmada gerçekleştirilen örnekler doğrultusunda, Kuş Cenneti Milli Parkı'nın tanıtımında ve marka kültürünün oluşturulmasında bazı eksiklikler barındırdığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara dayanarak, parkın görsel tasarım potansiyelini artırmak için birkaç öneri geliştirilebilir. Öncelikle, Kuş Cenneti'nin bir marka haline gelmesi için etkili bir kurumsal kimlik tasarımı oluşturulmalıdır. Mevcut afiş tasarımlarının ve illüstrasyonların geliştirilerek daha çarpıcı ve dikkat çekici hale getirilmesi hem parkın hem de ev sahipliği yaptığı doğal yaşamın en iyi şekilde yansıtılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, bir tasarım kılavuzu hazırlanmalı, grafik unsurların standardizasyonu sağlanarak tutarlı bir iletişim dili yaratılmalıdır. Daha önceki bölümlerde anlatılan örneklerde olduğu gibi kurumsal kimlik tasarımı, afiş tasarımı ve illüstrasyonlarda belli bir bakış açısı, markalama çalışması ve kurum kültürü yansıtılabilir. Ayrıca grafik tasarım bağlamında, kurumsal kimlik kılavuzu önerisinde yer alabilecek bilgilendirici infografikler ve yönlendirmelerin koyulması, Milli Parkı ziyaret edecek kişilerin burayı daha iyi anlamasına ve keşfetmesine olanak tanıyacaktır. Örneğin; kuşların bilimsel illüstrasyonlarının çizilmesi, biyoçeşitlilikten bahseden afiş tasarımları gibi grafiksel unsurların yaratılması buraya gelmek isteyen kişilerin ziyaret etme potansiyelini artırabileceği düşünülmektedir. Kuş Cenneti Milli parkının grafik tasarım açısından nasıl ele alınabileceği sorusundan yola çıkılarak yazılan bu araştırma makalesi tasarım yoluyla araştırma (research through design) metodolojisiyle de bilginin üretilen tasarım ürünleriyle harmanlanarak anlam kazanabileceğini de vurgulamaktadır. Bu çalışma için yaratılan tasarım ürünlerinin tamamıyla faydacı ve bilgi verici yönleri sayesinde Kuş Cenneti Milli parkının görsel dilinin güncel yaklaşımlarla ele alınması gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. “Bulgular[ın], çoğu makalenin, özellikle pragmatist araştırmalarla ilişkili olanların bu göstergelerle uyumlu olduğunu göstermektedir” (Prochner ve Godin, 2022: 1). Zaten çalışma için üretilen tasarımların faydacı ve bilgi verici yönü, Dieter Rams'ın tasarım prensiplerini ve temel tasarım ilkelerini de destekler nitelikte olduğu saptanmıştır. Şüphesiz Kuş Cenneti Milli Parkı'nın tarihi ve kültürel değerinin vurgulanması, sadece ulusal değil, uluslararası düzeyde de tanıtımına katkıda bulunacaktır. Antik dönemlerden günümüze uzanan bu değerli alan, evrensel düzeyde bir miras olarak görünür kılınmalı ve bu çerçevede grafik tasarım önerileri gerçekleştirilmelidir. Sonuç olarak tasarımın dinamik doğasının parkın görsel kimliğine entegre edilmesi, eskiyen geleneksel tasarım anlayışı yerine günümüz modern tasarımına uygun görsel bir dil geliştirilmesi bulgusunu ortaya koymaktadır. Parkın tasarım ve tanıtım faaliyetleri, geleceğe yönelik kültürel bir miras aktarımının sağlanması açısından da büyük önem taşımaktadır. Tüm bu bulgular doğrultusunda Kuş Cenneti Milli Parkı'nın hem doğal hem de kültürel değerleri ön plana çıkarılarak sadece bölge için değil, aynı zamanda ülke turizmi için de kalıcı bir fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Sonuç ve öneriler

Bugün doğa ve insan ilişkisinin birlikte yürütüldüğü mekanlardan biri olan Kuş Cenneti Milli Parkı, “ülkenin kuş cenneti olarak hem botanikçiler hem de vatandaşları için önemli bir kuş gözlemciliği merkezidir” (Söylemez, 2019: 29). Ülkemizin sulak alan açısından zengin olması ve kuşların göç

yollarından geçmesi bu durumun sebepleri arasında gösterilebilir (Genç, Engel ve Işkın, 2017: 245). Fakat bu çalışmada ilk defa Kuş Cenneti Milli Parkı literatürde görsel anlamda grafik tasarım açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Gerek bitkiden hayvana çeşitlenen doğal faunasıyla gerekse zengin topografyasıyla, Kuş Cenneti Milli Parkı geçmişten günümüze pek çok disiplinin araştırma alanı hâline dönüşmüştür. Hatta bu alan Osmanlı İmparatorluğu zamanında dünyanın en eski milli parklarından olmasıyla, günümüzden altı yüz yıl önce çok sıkı tedbirlerin alınarak padişah ve ailesi hariç avlanmanın yasak olduğu ilk milli parklardandır (Gürlük, 2006: 34). Curt Kosswig'in burayı keşfiyle başlayan süreç, pek çok kişinin özverili emekleriyle günümüze kadar ulaşmıştır. Çevresinde bulunan Antik Kentlerle de yüzyıllar öncesinden doğrulanan Kuş Cenneti Milli Parkının varlığı, eski paralarda ortaya çıkan kuş illüstrasyonları sayesinde tarihi bir görsel kültür okuması sağlayarak grafik yapıntıları günümüze ulaştırmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmadan da anlaşılacağı üzere grafik tasarım araştırmalarının güçlü bir tarihsel boyutu vardır. Bu tarihsel boyut kimi zaman hedef kitleye grafik yapıntılar aracılığıyla, görsel bir iletişim sunarak hem bir mesaj iletmekte hem de geçmişi günümüze bağlayan bir köprü olarak aidiyet duygusu uyandırmaktadır. Çünkü grafik tasarım okumaları toplumdan ayırık değerlendirilememektedir. Bu kapsamda öncelikle Kuş Cenneti Milli Parkı çevresinde saha araştırmaları ve gözlemler yapılarak tasarım önerileri ve örnekleri oluşturulmuş daha sonrasında toplumsal bir değerlendirmede gerektiği için yöre halkı ve çalışanlarla çeşitli atölyeler düzenlenerek bilgi alınmıştır. Bu araştırmada sunulmaya çalışılan akademik bilgiler çerçevesinde, grafik tasarım araştırmalarının tarih, teori ve pratik deneyimlerle birlikte hedef kitleye/topluma ulaştırılması gerekliliği bir görüş olarak benimsenmektedir.

Grafik tasarımı, ölçmeye yönelik yöntem ve çerçevelerin geliştirilmesi toplumsal, kültürel ve kavramsal bağlarla geleceğe ışık tutarak, potansiyel araştırmalarla güçlendirilebilir. Bu nedenle grafik yapıntıların hem topluma hem de araştırmacılara daha kolay veri sağlaması adına, grafik tasarım incelemeleri bu araştırmada kurumsal kimlik, illüstrasyon ve afiş tasarımı ile sınırlandırılmıştır. Nitekim grafik yapıntıların insanların zihinlerinde ve görsel belleğinde iz bırakabilmesi için bazen markalaşması yani belli bir veri akışında tasarımlarını sunması gerekmektedir. Bu bağlamda ulusal ve evrensel bir öneme sahip yerlerden biri olarak Kuş Cenneti Milli Parkında da zamanında yapılmış tasarımların yerini daha modern ve çağdaş tasarımlara bırakılarak kurumsal kimlik tasarımı açısından güncellenmesi gerekmektedir. Bu kurumsal kimlik tasarımı gerek yönlendirme grafiklerinden sahasal çalışmalara gerekse şehir planlamasından illüstrasyonlara kadar detaylandırılıp, mimar, mühendis, tasarımcı ve sanatçıları da kapsayan yetişmiş uzmanlarla birlikte yapılması daha uygun olacaktır. Özellikle yurt dışı ve yurt içi kuş cennetleri araştırılarak markalaşma açısından bir görsel algı yaratılmalıdır. Ayrıca kurumsal kimlik tasarımı bağlamında günümüzün teknolojik şartlarından yararlanılarak sosyal medya ve web sitesi olanaklarının da geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında üretilen logo tasarımından illüstrasyona afiş tasarımından sosyal medya uygulamalarına kadar bütün tasarım ürün önerilerinde Dieter Rams'ın tasarım prensiplerine ve temel tasarım ilkelerine bağlı kanılarak tasarım yoluyla araştırma “research through design” modeli seçilmiş olup araştırma sorusu açıklanmaya çalışılmıştır. Aslında “tasarım yoluyla araştırma (research through design), araştırma sürecini bir tasarım uygulama projesine açıkça bilgi üretme hedefiyle yerleştiren bir araştırma türüdür ve sürekli bir yeniden icat etme halindedir” (Prochner ve Godin, 2022: 1). Bu nedenle bu araştırmada da Milli Park için üretilen tasarımlar, nasıl bir grafik tasarım algısı yaratmak gerektiği bilgisini geleceğe aktararak sonraki çalışmalara öncülük edecektir. Dieter Rams'ın tasarım prensiplerinde belirttiği gibi ne kadar çok çevreci ve estetik iyi tasarımlar yapılırsa, hedef kitlenin bu bilgiyi algılaması ve geleceğe taşıması kolaylaşacaktır. Böylece “iyi tasarım insanın doğada, kültürel ağda ve diğer canlılarla kurduğu ilişkiden algıladığı, kavradığı, ürettiği, tasarladığı ve çevresini tanımlayarak açıkladığı cevaplardır denebilir” (Çulha, 2022: 749). Bu anlamda iyi bir tasarımın gerçekleştirilmesinin şartlarından biri de temel tasarım ilkelerinin grafik tasarımcı tarafından doğru uygulanmasıdır. “Başarılı bir tasarım için, tasarımcının tasarım ilke ve elemanları konularına hâkim olması önemli bir gerekliliktir” (Çaydere, 2016: 93).

Grafik tasarım alanı içerisinde hedef kitlenin ilgisini çekmede illüstrasyon sanatı da önemlidir. İster ornitolojik kuş illüstrasyonları olsun ister bilimsel illüstrasyonlar, anlam ve estetiğin ortaya çıkmasıyla hedef kitleye bir görsel iletişim sağlamaktadır. Kuş Cenneti Milli parkının gelecek kuşaklara bir kültürel miras olarak aktarılabilmesi için, yapılan saha çalışmaları aracılığıyla fotorealistik tasarımlar yerini

bilimsel veya sanatsal illüstrasyonlara bırakmalıdır. Türkiye için gizli bir hazine olan Kuş Cenneti Milli Parkının, insanlığa görselleştirilerek duyurulması, milli bir değer olarak toplum tarafından sahip çıkılması elzemdir. Bilhassa gelecek çalışmalara veri olması adına Milli Park sahasında endemik bitki türlerinden hayvanlara, turizmden arkeolojiye kadar hâlâ keşfedilmeyi bekleyen araştırma alanları da mevcuttur. Kuş Cenneti Milli Parkı ile ilgili üretilen her propaganda, afiş, reklam kampanyası, festival bölgenin ve etrafındaki kentlerin, ilçelerin ve köylerin de değerini artıracaktır. Tam bu noktada orada yaşayan halk ve çalışan insanlar için, olumlu veya olumsuz bu cennetin ne ifade ettiğinin her zaman sorgulanması da lazımdır. Bütün bu bilgilerin sonucunda tasarım yoluyla araştırma sayesinde turistler, ziyaretçiler ve araştırmacılar için Kuş Cenneti Milli Parkının çevresel, toplumsal ve kültürel yaklaşımlarının beraberinde orada yaşayan ve çalışan insanları da dâhil ederek görsel imajının bütünsel bir grafik tasarım anlayışına dayandırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü bu durum gelen ziyaretçilerin parkla olan ilişkisini güçlendirecek, daha sonraki sürelerde tekrar ziyaret etme olasılığını artıracaktır. Ayrıca bu çalışma, grafik tasarım disiplininin tasarım yoluyla araştırma gibi araştırma modelleri üzerinden uygulamaların incelendiğinde nasıl bir araç haline dönüşebileceğinin kanıtlarını taşıyarak gelecekteki araştırmalara da kaynaklık edecektir.

Kaynakça

- Abe, T. (2012). Dascylium: An Overview of the Achaemenid Satrapal City. *The Kyoto Journal of Ancient History*, 12 (1), 1-17.
- Adir, G., Adir, V. ve Pascu, N. E. (2012). Logo design and the corporate identity, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 51(1), 650-654.
- Aliğaoğlu, A. ve Miroğlu, G. (2020). Balıkesir Kent kimliği. *International Journal of Georgraphy and Geography Education*, 42 (1), 372-399.
- Ambrose, G. ve Harris, P. (2013). *Grafik Tasarımda İmge*. Literatür Yayıncılık.
- Ambrose, G. ve Harris, P. (2012). *Grafik Tasarımın Temelleri*. Literatür Yayıncılık.
- Anonim, (2024a). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024b). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024c). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024ç). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024d). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024e). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024f). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024g). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024ğ). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024h). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024ı). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024i). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024j). Bu görsel bir tasarım koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024k). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024l). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Anonim, (2024m). Bu görsel bir fotoğraf koleksiyonuna aittir.
- Antandros.org*. (t.y.). 11.07.2024 tarihinde <https://antandros.org> adresinden erişildi.
- Antiksikkelernumizmatik.com*. (2023). 11.07.2024 tarihinde <https://antiksikkelernumizmatik.com/konu/mysia-kyzikos-antik-kenti.1307/> adresinden erişildi.
- Arı, Y., Kıyanç, S. ve Sivrioğlu, U. T. (Ed.) (2022). *Manyas Kazakları: Tarih-Kültür ve Göç*. Paradigma Akademi.
- Arı, Y. (2021). *Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı: Kültürel, Tarihi ve Politik Ekoloji*. Çizgi Kitapevi.
- Arı, Y. (2019). Manyas Kuş Gölünde su ürünleri avcılığı: Kültür, ekoloji ve sürdürülebilirlik. *Ege Coğrafya Dergisi*, 28(2), 179-198.
- Arı, Y. ve Arslan, F. (2007). Sanayicilerin Doğa Koruma Algısı: Bandırmalı Sanayiciler ve Kuş Cenneti Milli Parkı Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 12-35.
- Arı, Y. (2003a). Kuş Cenneti Milli Parkı'nda Park Yönetimi-Yöre Halkı İlişkisi. *Eastern Geographical Review*, 9(1), 7-37.
- Arı, Y. (2003b). Manyas Gölü'nün Kültürel Ekolojisi: Tarihi Süreçte Adaptasyon ve Değişim. *Türkiye Coğrafya Dergisi*, 40(1), 75-90.

- Arı, Y. (2001). *Vision of a Wetland: Linking Culture and Conservation at Lake*. [Doktora Tezi], Texas University.
- Arnheim, R. (2012). *Görsel Düşünme*. Metis Yayıncılık.
- Bakır, T. (2003). Daskyleion (Tyaiy Drayahya) Hellespontine Phrygia Bölgesi Akhaemenid Satraplığı. *Anatolia*, 25(1), 1-14.
- Bandırma Manşet. (Eylül 2015). 11.07.2024 tarihinde <https://bandirmamanset.com/haber/kuscenneti-ve-curt-kosswig-24809.html> adresinden erişildi.
- Boon, B., Baha, E., Singh, A., Wegener, F. E., ve Rozendal, M. C. (2020). Grappling with Diversity in Research Through Design. *Synergy-DRS International Conference 2020*, 139-151. <https://doi.org/10.21606/drs.2020.362>
- Buchanan, R. (1992). Wicked Problems in Design Thinking. *Design Issues*, 8(2), 5-21.
- Chu, Y. (2018). Analysis of the Application of Illustration Art in Graphic Design. *Economics and Law*, 246(1) 539-541.
- Civcir, E. (2015). *Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri*. Akademisyen Kitapevi.
- Çakır, P. (2008). *Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı Sığırcı Deresi Deltasındaki Tepeli Pelikanların İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi], Gazi Üniversitesi.
- Çam, A. (2012). *İllüstrasyon*. Alternatif Yayıncılık.
- Çaydere, O. (2016). Grafik Tasarım Eğitiminde Temel Tasarımın Önemi. *Fine Arts*, 11(2), 93-97.
- Çulha, D. (2022). Grafik Tasarımcının Sorumluluğu olarak Sürdürülebilirlik. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 741-759.
- Çoşkun, A. (2016). Sürdürülebilirlik. *Cogito: Tasarım Ne Bekler?*, 83(1), 85-95.
- Dalsgaard, P. (2010). Resarch In and Through Design -An Interaction Design Research Approach-. *OZCHI 2010 Proceedings*, 1-4.
- Daskyleion: Güney Marmara'da Bir Phryg-Lydia ve Pers Yerleşimi Kitapçığı*, (2011). Balıkesir Valiliği.
- Designinspiration.com*, (2008). 11.07.2024 tarihinde <https://designinspiration.com/give-a-hand-to-wildlife-advertising-design-for-wwf/> adresinden erişildi.
- En.wikipedia.org*, (2010). 11.07.2024 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/John_James_Audubon#adresinden erişildi.
- En.wikipedia.org*, (2013). 11.07.2024 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/File:Audubon_Birds_of_America.jpg) adresinden erişildi.
- En.wikipedia.org*, (2024). 11.07.2024 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Bird_Paradise#/media/File:Bird_Paradise_logo.svg adresinden erişildi.
- Ergüven, A. (2022). *İyi Tasarım Nedir?*. Hümanist Kitap.
- Eviner, İ. (2016). Sanatla Yaratmak. *Cogito: Tasarım Ne Bekler?*, 83(1), 7-24.
- Frankel, L., and Racine, M. (2010). The Complex Field of Rsearch: for Design, through Design, and about Design. *DRS International Conference 2010*, 1-12.
- Frayling, C. (1993). Research in Art and Design. *Royal College of Art Research Papers*, 1(1), 1-5.
- Genç, K., Engel, Ü., ve Işkın, M. (2017). Abant Tabiat Parkının eko turizm potansiyelinin değerlendirmesi. F. Alaeddinoğlu, E. Cihangir ve M. Şeremet (Ed.). *Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı* (242- 250). Paradigma Akademi.
- Günay, D. ve Parsa, A. F. (Ed.) (2012). *Görsel Göstergebilim İmgenin Anlamlandırılması*. Es Yayınları.
- Güngör, A. (2021). Sürdürülebilir Tasarımların Aktivizme Evrilme Sürecinde Fedakarlığın Rolü: Grafik Tasarımda Altürist Yaklaşımlar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 29, 153-174.
- Gürlük, S. ve Rehber, E. (2008). A travel cost study to estimate recreational value for bird refuge at Lake Manyas, Turkey. *Journal of Environmental Management*, 88(4), 1350-1360.
- Gürlük, S. (2006). *Manyas Gölü ve Kuş Cenneti'nin çevresel değerlemesi Üzerine Bir Araştırma*, [Doktora Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Godin, D., ve Zahedi, M. (2014). Aspects of Research through Design: A Literature Review. *DRS International Conference 2014*, 16-19.
- Heller, S. ve Vienne, V. (2022). *Grafik Tasarımı Değiştiren 100 Fikir*. Literatür Yayıncılık.

- Heinstein, R. (2014). Visual Tension in Graphic Design. 10.03.2024 tarihinde https://digitalcommons.wku.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1475&context=stu_hon_theseseriş idi.
- İzmirkuscenneti. (2024). 11.07.2024 tarihinde <https://izmirkuscenneti.gov.tr/makale-raporlar-2/> adresinden erişildi.
- Karafistan, A. (2013). Conceptual modelling of Lake Manyas Turkey. *Turkish Journal of Engineering & Environmental Sciences*, 37(1), 306-317.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kavram Güney, S. (2022). *Kurumsal Kimlik nedir ve Nasıl Olmalıdır?*. Luna Yayınları.
- Kaya, A., Arslan, Ş. ve Erkol, I. L. (2019). *Tepeli Pelikan Raporu*. Doğa Derneği Yayınları.
- Klemp, K. (2012). Dieter Rams: Ethisc and Modern Philosophy: What Legacy Today?. *Docomomo journal*, 46, 68-75.
- Koptu, S. (2019). *An Assessment of Boundary and Category Changes in Turkish National Parks*, [Yüksek Lisans Tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Kosswig, C. (1950). Manyas Gölündeki Kuş Cenneti. *Acta Biologica Turcica*, 1(2), 59-63.
- Kozak, M. (2018). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayın Teknikleri*. Detay Yayıncılık.
- Meinblogland.com, (2016). 11.07.2024 tarihinde <http://meinblogland.blogspot.com/2016/07/a-date-with-birds-jurong-bird-park.html> adresinden erişildi.
- Önder, A. B. (2022). *Afiş Sanatının İdeolojik Bir Aygıt Olarak Söyleme Tezahürü: Propaganda*. Siyasal Kitapevi.
- Prochner, I., ve Godin, D. (2022). Quality in research through design projects: Recommendations for evaluation and enhancement. *Design studies*, 78, 1-26.
- Sallan Gül, S. ve Kahya Nizam, Ö. (2021). Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42(1), 181-198.
- Sarıkaya, S. (2018). *Anadolu'da Persler Daskyleion Satraplığı*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Seden Meral, P. (2011). *Yeni Başlayanlar İçin Kurumsal Kimlik ve Marka*. Detay Yayıncılık.
- Sezer, N. (2020). *Simetrik İllüstrasyon/Yön*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.
- Söylemez, A. (2019). Balıkesir İli Kuzeyinin kalkınmasında güney marmara kalkınma ajansının rolü üzerine bir değerlendirme. *Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-30.
- Tr.foursquare.com, (2018). 11.07.2024 tarihinde <https://tr.foursquare.com/v/kuş-cenneti-müzesi/5639de84cd106f6314a2f0be?openPhotoId=5b2e15fb22d490002cbf9e> adresinden ulaşıldı.
- Uslu, Y. (2017). *Grafik Tasarımda Mükemmellik ve Kusurluluk Afişler*. Ekin Yayınevi.
- Uyan Dur, B. İ. (2014). Reflection of Anatolian Culture in Poster Design. *Procedi-Social and Behavioral Sciences*, 122(1), 230-235.
- Uzunkaya, A. (2021). *Tasarım Yoluyla Araştırma ile Düşünüm Kayıtlar: Mimarlar ve Defterleri*. [Doktora Tezi], İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Weil, A. (2011). *Grafik Tasarım Ne İçindir?*. Yem Yayınları.
- Wigan, M. (2012). *Görsel İllüstrasyon Sözlüğü*. Literatür Yayınları.
- Wolfgang, J. (2007). Research through DESIGN through research: A cybernetic model of designing design foundations. *Kybernetes*, 36(9/10), 1362-1380.
- Yılmaz, Ö. G. ve Gürol, K. N. (2012). Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(32), 23- 32.

Etik kurul onayı

Çalışma içeriği ve konusu sebebi ile bu araştırma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Araştırmacıların katkı oranı beyanı

Araştırmanın tüm süreci makalenin beyan edilen tek yazarı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür-destek beyanı

Söz konusu çalışma, **BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ Bilimsel Araştırma Projeleri birimi** tarafından 2023/209 proje numaralı "Kültürel Mirastan Doğanın Korunmasına: İllüstrasyonlar Bağlamında Manyas Kuş Cenneti Milli Parkının Görselleştirilmesi" konusu ile ilgili olup, ilgili birimce desteklenmiştir." ("This work is supported by the **Scientific Research Project Fund of BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ** under the project number 2023/209"). Ayrıca yardımlarından dolayı Kuş Cenneti Milli Parkı Çalışanlarına ve Kuş Cenneti Köyü halkına teşekkürlerimi sunarım.